

การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน
ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีวิทยาลัยการศึกษาคณะต่อเนื่อง ได้พิจารณาการศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบาย
สาธารณะ ของมหาวิทยาลัยพะเยา

.....
(ดร. พงษ์สนิท คุณนะลา)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ดร.สมบัติ นพรัตน์)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาคณะต่อเนื่อง

พฤษภาคม 2555

The logo of the University of Phayao is a large, faint watermark in the background. It features a central emblem with a crown and a banner, surrounded by the university's name in Thai and English: 'มหาวิทยาลัยพะเยา' and 'UNIVERSITY OF PHAYAO'.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.พงษ์สนิท คุณนะลา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาในการให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิดในการ จุดประกายอันเป็นแนวทางในการศึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งตลอดระยะเวลาแห่งการศึกษา ต่อผู้ศึกษา

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการศึกษานี้ ตลอดจน เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง ในการ กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้ศึกษาขอแสดงความขอบคุณและรู้สึกซาบซึ้ง อย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สว่าง บุญเจริญ

ชื่อเรื่อง	การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า	สว่าง บุญเจริญ
ที่ปรึกษา	ดร.พงษ์สนธิ คุณณะลา
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ป.ม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเลือกตั้ง ทั้งจากผู้ดำเนินการเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง จำนวน 16 คน และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้ง มีการบริหารจัดการเลือกตั้งซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน ยึดหลักธรรมาภิบาลปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัดปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง ส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นการบริหารจัดการเลือกตั้งที่ผ่านมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งยอมรับว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ยึดกฎ กติกา ระเบียบกฎหมายในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด และคิดว่าคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งได้มีประสิทธิภาพ สำหรับปัญหาที่พบในการบริหารจัดการเลือกตั้ง ที่ผ่านมามีคือ ประชาชนขาดความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง ผู้สมัครไม่รู้ ไม่เข้าใจ กฎหมาย ไม่ได้ให้ความสนใจศึกษาเรียนรู้ ทำให้อาจทำผิดกฎหมายได้หรือไม่ก็ตั้งใจทำผิดและผู้สมัครบางคนยังมักหาช่องทางฝ่าฝืนเพราะต้องการให้ตนเองชนะการเลือกตั้ง ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน/ผู้มีสิทธิในการแจ้งเบาะแสการทำผิด ของผู้สมัคร เนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพล ส่วนข้อเสนอแนะ พบว่าประชาชนควรเคารพและรักสิทธิทางการเมืองของตนเอง ไม่ขายสิทธิขายเสียง และองค์การ

บริหารส่วนตำบลป่าซาง ต้องทำงานเชิงรุกมากขึ้นและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

Title ADMINISTRATION OF THE ELECTION COUNCILOR, LOCAL EXECUTIVE OF PASANG MUNICIPLE DISTRICT, DOKKHUMTAI DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

Author Sawang Bunchalern

Advisor Dr.Pongsanit Koonnala

Academic Paper Independent Study M.P.A. in Public Policy, University of Phayao, 2012

ABSTRACT

This freeform research intended to study problems and obstacles that arise from administrative action by both election and who has the right to appoint, as well as suggestions and guidelines for solving problems and obstacles that arise, the sample is used to perform the election of 16 people and the people who have the right to appoint in the Pasang Municipal District, Phayao Province in amount of 400 people, tool that uses a query about it above apply data analysis based on frequency, percent, mean and standard deviation.

Study summary as follows, sample that perform the election. Managed elections, in elections without corruption Adoption Good governance in the election based on by the election of local Council members and local executives and regulations strictly 2011, duty in the election. The user has the right to appoint most of the sample. Opinions of past elections managed by overview level, shows whether the person has elected to accept that the candidate is based on rules. Rules regulations law to strictly for elective and thought that the Committee proceed to appoint an effective election management. For problems encountered in managing elections in the past is that people lose interest in access to political participation. People's lack of understanding about the law to appoint the applicant could not understand. The law is not interested in education, learning, may be illegal or not, the applicant had made a mistake and also often for some funnel their obligations because they want to win the election. Not receive cooperation from the people/users have permission to submit the applicant's fault because fearful influence. The

suggestions found that citizens should respect and love their political rights. No sales executive organization and Pasang Municipal District must be more proactive and open to the public to participate more.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตย.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำท้องถิ่น.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับห้วคะแนนและการทุจริตในการเลือกตั้ง.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมเลือกตั้ง.....	24
เอกสารงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	29
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	32
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	35
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ตอนที่ 1 สภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม.....	25
ตอนที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.....	49
ตอนที่ 4 สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง.....	50
5 บทสรุป.....	54
สรุปผลการวิจัย	54
อภิปรายผลการวิจัย.....	59
ข้อเสนอแนะ.....	63
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	67
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า.....	79

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	38
2	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	38
3	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	39
4	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	39
5	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ.....	39
6	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้.....	40
7	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	41
8	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	41
9	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	42
10	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	42
11	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ.....	43
12	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้.....	43

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
13	แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการไปใช้สิทธิการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของตำบลป่าซางที่ผ่านมา.....	44
14	แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา.....	45
15	แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา.....	47
16	แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง.....	49

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	32

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชาธิปไตย (democracy) เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าประชาชนมีสิทธิที่จะปกครองตนเอง โดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับในสังคมโลกปัจจุบัน โดยยึดหลักการของอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นดัชนีวัดความเป็นประชาธิปไตยที่สำคัญ ประเทศใดที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมาก ประเทศนั้นจะมีความเป็นประชาธิปไตยสูง การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ สามารถทำได้หลายประการ เช่น การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆ การชุมนุมโดยสงบการทำประชาพิจารณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างหนึ่งของประชาชนคือการที่ประชาชนมีโอกาสในการบริหาร การกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้

จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทำให้ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นเป็นครั้งสำคัญ รวมถึงการออกกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีการยกเลิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาล การยกฐานะสุขาภิบาลทั้งหมดเป็นเทศบาลตำบล โครงสร้างสมาชิกสภา มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งหมด จากนั้นในปี พ.ศ. 2543 มีการกำหนดให้นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ต้องมาจากการมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ส่วนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ในปี พ.ศ. 2543 มีการยกเลิกคณะผู้บริหารที่มาจากมติของสภาฯ โดยให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบล ตลอดจนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนด้วยเช่นกัน ซึ่งทำให้ในปัจจุบันโครงสร้างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ ล้วนมีผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั้งสิ้น โดยผู้บริหารท้องถิ่นนั้นสามารถจะแต่งตั้งรองนายก ที่ปรึกษา และเลขานุการได้ด้วย นอกจากนี้ ในการกระจายอำนาจให้แก่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการ ตลอดจนสามารถดำเนินกิจการต่างๆได้ด้วยตนเอง ในขณะที่รัฐบาลอยู่ในฐานะผู้สนับสนุน ส่งเสริม และให้คำปรึกษา แนะนำ เท่านั้น และยังมีการถ่ายโอนภารกิจ อำนาจหน้าที่และรายได้ของรัฐบาลจาก

ส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีความอิสระในการบริหารงบประมาณ จัดเก็บรายได้และกำหนดนโยบาย พัฒนา เศรษฐกิจ ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่น ตามกฎหมายบัญญัติ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทในการบริหารจัดการ ดังกล่าวต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงทั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทำให้การเลือกที่ถือว่าเป็นสิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยการเลือกตั้งเป็นกระบวนการหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นการแข่งขันกันอย่างสุจริตและเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง การเลือกตั้งช่วงก่อนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กระทรวงมหาดไทยเป็นองค์กรที่จัดการเลือกตั้ง ซึ่งมีข้อกังขาถึงความเป็นกลางทางการเมือง ทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งจัดการเลือกตั้งตามกฎหมายเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ ส่งผลให้ การเลือกตั้งท้องถิ่นในปัจจุบันมีการจัดการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสุจริตและเที่ยงธรรม

การเลือกตั้งเป็นภาระทางการเมืองของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย การเมืองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองอิงอำนาจ และเจตนารมณ์ร่วมของประชาชนซึ่งคนส่วนใหญ่การเมืองจึงเป็นภาระ ความรับผิดชอบ และสิทธิหน้าที่ของประชาชนเอง ขณะที่การเลือกตั้งนั้นเป็นกิจกรรมทางการเมือง ที่ต้องอาศัยเจตนารมณ์ของประชาชน เป็นเครื่องมือในการกำหนดอนาคตทางการเมือง ให้เป็นผู้แทนทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ได้เอาไปใช้ให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ตามความต้องการของประชาชน (เชาวณะ ไตรมาส, 2542: 13 – 14)

ดังนั้น ในงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา นี้ ผู้วิจัยเห็นว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญในการที่ประชาชนจะมีโอกาส ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสามารถร่วมกำหนดนโยบายของท้องถิ่น ตามความต้องการของประชาชน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และการที่กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรง โดยมุ่งหวังให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองโดยประชาชนเพื่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพื่อให้การเลือกตั้งเกิดปัญหาน้อยที่สุด

ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งควรจะทราบถึงปัจจัย สาเหตุของปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นเพื่อให้แก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิก สภาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ว่ามีอะไรมาเกี่ยวข้องบ้าง แท้จริงแล้วเกิดขึ้นจากเหตุผลใด และนำสิ่งที่พบมาหาแนวทางแก้ไขเพื่อนำไปสู่สังคมประชาธิปไตย และความเจริญอกงาม หยั่งรากอย่างมั่นคงและหล่อหลอมจิตสำนึกประชาธิปไตยของประชาชนในระดับรากหญ้าทั่วทั้งชาติซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และอุปสรรคในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้จากผู้ที่มิบทบาทอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการเลือกตั้งในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงซึ่งประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้
  - 1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 1.2 ผู้อำนวยการการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 1.3 กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 1.4 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางโดยการสุ่มตัวอย่าง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยจะศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้ง ทั้งจากผู้ดำเนินการเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2554 ถึง มีนาคม 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้บริหารท้องถิ่น หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ดำรงตำแหน่งนับแต่วันเลือกตั้งและมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้

สมาชิกสภาท้องถิ่น หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

กกต. หมายถึง คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยประธานกรรมการการเลือกตั้งหนึ่งคนและกรรมการการเลือกตั้งอีกสี่คน ซึ่งผ่านกระบวนการสรรหาตามครรลของของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ตามมาตรา 10 มาตรา14 มาตรา 19-21 คือ เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

กกต.ท้องถิ่น หมายถึง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรส่วนท้องถิ่นเป็นคณะบุคคลที่ได้รับการสรรหาและแต่งตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตาก

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 รับผิดชอบเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นภายใต้กฎหมาย ประกาศ ระเบียบ ข้อกำหนดคำสั่ง หรือการมอบหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตาก เมื่อมีกรณีที่ต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งหกสิบวันนับแต่วันแต่งตั้ง

ผอ.กต.ท้องถิ่น หมายถึง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นบุคคลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตากแต่งตั้งจากหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานหรือหัวหน้าข้าราชการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในฐานะผู้ดำเนินการเลือกตั้งฯลฯ มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตากแต่งตั้ง

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเลือกตั้ง หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติงานการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัญหา สาเหตุ และอุปสรรคในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
2. สามารถนำปัญหา สาเหตุ และอุปสรรค ของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศและคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
3. เพื่อนำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาเป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางการปรับปรุงแก้ไขในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยจะศึกษาถึงปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเลือกตั้ง ทั้งจากผู้ดำเนินการเลือกตั้งและผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ศึกษา ได้ค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตย
2. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับห้วงคะแนนและการทุจริตในการเลือกตั้ง
5. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมเลือกตั้ง
6. เอกสารงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่มีการดำเนินชีวิต ซึ่งยึดหลักของความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน และอำนาจอธิปไตยต้องมาจากปวงชน ประชาธิปไตย คำนี้ดูจะมีความหมายสำหรับทุกประเทศในโลก แม้แต่ประเทศที่มีการปกครอง แบบเผด็จการหรือการปกครองแบบเสรีนิยม มักจะไม่ยอมรับว่าตนเป็นประเทศเผด็จการหรือ สังคมนิยมตามที่ว่า กรณีประเทศรัสเซียก่อนหน้าจะมีการแบ่งแยกประเทศก็ยิ่งถือว่าตนเอง ใช้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่เป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ (Democratic Centralism) หรือประเทศจีนก็เรียกประเทศว่าประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนจีนเป็นต้น

อมร รัชศาสตร์ (2542 : 13) ได้อธิบายว่า คำว่า “ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา + อธิปไตย” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมาจากภาษากรีก Demokratia ที่มาจาก คำว่า demos (ประชาชน) และ Cratos (การปกครอง) ความหมายตามฉบับเดิมที่อริสโตเติล

ให้ไว้คือสภาวะที่คนเป็นไทย และคนยากจน ซึ่งมีจำนวนข้างมากในสังคมได้รับมอบหมายให้กำอำนาจไว้ในมือ ประชาธิปไตยที่บริสุทธิ์ที่สุดได้รับการเรียกเช่นนั้นได้ ก็เพราะมีสภาพแห่งความเสมอภาคปรากฏอยู่ในที่นั้น และกฎหมายของรัฐมุ่งรับรองความเสมอภาคนั้น และเพราะว่าคนยากจนจะไม่ต้องอยู่ใต้บังคับของกฎหมายต่ำต้อยกว่าร่ำรวย หรือว่าอำนาจสูงสุดจะไม่ต้องอยู่ในกำมือของฝ่ายใดแต่ทั้งสองฝ่ายจะมีส่วนใช้อำนาจนั้นด้วยกัน ถ้าตามที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเสรีภาพ และความเสมอภาคจะมีอยู่ในประชาธิปไตยแล้วทุกแผนการของรัฐบาล ก็จะต้องเปิดประตูให้แก่ทุกคน ดังนั้น ที่ใดที่ประชาชนเป็นฝ่ายข้างมาก และสิ่งที่พวกเขาจะแนบจะเป็นกฎหมายจึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าในสภาวะเช่นนั้นก็ควรที่จะเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตย”

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2543: 1) ได้กล่าวถึงที่มาของประชาธิปไตยว่าเป็นระบบการเมืองในอุดมคติอย่างหนึ่งที่สังคมต่างๆ ส่วนมาก พยายามจะยึดถือเป็นหลักสำหรับการปกครองประเทศและสำหรับการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลของตนเอง ทั้งนี้ เพราะถือว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมขึ้นมา และเชื่อว่าการปกครองโดยหลายๆ คน จะทำให้การตัดสินใจได้ดีกว่าคนไม่กี่คนหรือคนเดียว

จรรยา สุภาพ (2518: 17) กล่าวว่า ประชาธิปไตยนั้นมีความหมายแคบกับความหมายกว้าง ดังนี้

ความหมายแคบ ประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนมีอำนาจในการปกครอง คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกำหนดนโยบายต่างๆ ในการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนนั่นเอง

ความหมายกว้าง ประชาธิปไตย หมายถึง การดำเนินชีวิตของประชาชนที่มีการยอมรับสิทธิและเสรีภาพ ความสำคัญและประโยชน์ในด้านต่างๆ ซึ่งกันและกัน โดยมีเหตุผลเป็นเครื่องนำทางเพื่อความผาสุกร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการให้บุคคลมีเสรีภาพในการปกครองตนเองมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การใช้ทรัพย์สิน การศึกษาการสัมพันธติดต่อระหว่างกันการเลือกนับถือศาสนาและการใช้ชีวิตตามความพอใจของตนเอง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2539:18) ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนโดยมีลักษณะสำคัญ คือ

1. ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ และเป็นผู้ปกครองประเทศ
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรงหรือโดยอ้อม
3. เป็นการปกครองที่มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุดนโยบายและการดำเนินการของรัฐต้องมุ่งประโยชน์กับคนส่วนใหญ่
4. ยึดเสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครอง

5. ประชาชนมีความเสมอภาคกัน และมีสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด

6. ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมรัฐบาลทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม

กรมล ทงธรรมชาติและคณะ (2531: 117) กล่าวว่าประชาธิปไตย มีความหมาย 3 ลักษณะ คือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะอุดมคติหรือในฐานะที่เป็นแนวความคิดทางการเมือง

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต

3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นแนวความคิดทางการเมืองยึดหลักของความเสมอภาค เสรีภาพและเชื่อในสิทธิของมนุษย์ และในฐานะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิต เน้นที่การมีน้ำใจประชาธิปไตยที่ยึดหลักสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ด้วยกัน และส่วนในฐานะที่เป็นระบบการเมืองยึดหลักการอธิปไตยมาจากประชาชน กล่าวคือ ถือว่าผู้ปกครองจะต้องมาจากความยินยอมพร้อมใจกันของประชาชนและจะต้องปกครองความต้องการของประชาชน และถ้าผู้ปกครองใดไม่ปฏิบัติตามประชาชนมีสิทธิที่จะต่อต้านผู้ปกครองได้

อมร รักษาสิทธิ์ (2541: 6) อธิบายไว้ว่า ประชาธิปไตยมีความหมายในหลายทางได้แก่

1. ในความหมายดั้งเดิม ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองที่พลเมืองทั้งปวง เป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบวิธีการที่ว่าด้วยเสียงข้างมากเป็นฝ่ายชนะการปกครองแบบนี้เรียกกันว่า “ประชาธิปไตยโดยตรง” หรือ “ประชาธิปไตยทางตรง”

2. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งประชาชนพลเมืองใช้สิทธิอย่างเดียวกันโดยผ่านทางผู้แทนที่ประชาชนเป็นผู้เลือก และรับผิดชอบต่อประชาชนพลเมืองทั้งหมด โดยที่ไม่ได้ใช้สิทธิในการปกครองตนเองโดยตรง เราเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน”

3. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งแม้ผู้ที่มีเสียงข้างมากจะใช้อำนาจตัดสินใจในลักษณะเสียงส่วนมาก แต่ก็เป็นที่ไปภายใต้ขอบเขตจำกัดแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ออกแบบรับรองสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูด และในการนับถือศาสนา เป็นต้น โดยเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยเสรีหรือประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญ”

4. ประชาธิปไตยในอีกความหมายหนึ่ง ถูกนำมาใช้อธิบายระบบการเมืองหรือสังคมใดๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะลดความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างอันเกิดจากการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงว่าการปกครองใน

ระบอบนั้นจะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยตามความหมายทั้ง 3 ประการข้างต้นหรือไม่เราเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยทางสังคมหรือเศรษฐกิจ”

ทินพันท์ นาคะตะ (2517: 9 - 10) กล่าวไว้ว่า หลักเกณฑ์สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยมี 4 ประการดังนี้

1. อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการออกกฎหมาย บริหารและตุลาการ ทั้งนี้ ในการใช้อำนาจนั้นอาจกระทำโดยตรง เช่น การชุมนุมของชาวเอเธนส์โบราณเพื่อร่วมกันตัดสินใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือโดยวิธีอ้อม โดยประชาชนใช้อำนาจในการออกกฎหมายผ่านทางสภาผู้แทนราษฎร ใช้อำนาจบริหารผ่านทางฝ่ายบริหาร และใช้อำนาจตุลาการผ่านทางศาล การใช้อำนาจของประชาชนโดยวิธีอ้อม ซึ่งประเทศต่างๆ เกือบทั้งหมดในปัจจุบันซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักการที่ฝ่ายปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้การปกครองหรือประชาชน

2. หลักความเสมอภาคของบุคคล กล่าวคือถือว่าบุคคลมีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกัน ทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในเรื่องฐานะของบุคคลไม่ว่าชาติวุฒิหรือคุณวุฒิของบุคคลนั้นๆ จะเป็นอย่างไร โดยเฉพาะความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมือง ซึ่งหมายความว่า ประชาชนพลเมืองทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการกระบวนกาตัดสินใจในนโยบายการปกครองประเทศ โดยยึดหลักการสำคัญว่า “คนเดียวมีสิทธิลงคะแนนได้เสียงเดียว” และโอกาสเท่าเทียมกันเช่นว่านี้ จะต้องประกอบด้วยเสรีภาพไม่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เลือกการมีสิทธิตามกฎหมายของประชาชนพลเมืองในการออกเสียงเลือกตั้งของประเทศสหภาพโซเวียต ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้กำหนดตัวเลือกมาให้ ก็ไม่เรียกว่า มีความเสมอภาคกันในทางการเมือง

3. การยึดถือเจตนารมณ์ของปวงชน หลักการนี้ยืนยันอำนาจของประชาชนในข้อแรก กล่าวคือ ถือว่าในการที่จะพิสูจน์ให้เห็นโดยแน่ชัดว่าผู้ปกครองเป็นเพียงตัวแทนที่ใช้อำนาจแทนปวงชน ไม่ใช่อำนาจของตัวเอง รัฐบาลจะต้องดำเนินการหรือจัดกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามเจตนารมณ์ของปวงชน โดยวิธีการปฏิบัติเพื่อย้ำหลักการนี้ ได้แก่ การบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญให้ประชาชนเลือกตั้งรัฐบาลเป็นครั้งคราว หรือการกำหนดให้มีกลไกทางสถาบันบางอย่างเช่น การเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล บทบัญญัติคุ้มครองสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและอภิปรายเพื่อก่อประจามติ หรือวิธีการให้ประชาชนร่างกฎหมายโดยตรง เป็นต้น

4. การยึดถือหลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก และเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย เนื่องจากในสังคมหนึ่งๆ นั้นมีสมาชิกจำนวนมาก ย่อมเป็นธรรมดาที่ทุกคนจะมีความเห็นพ้องหรือมีเจตนารมณ์อย่างเดียวกันไม่ได้ทั้งหมด การใช้อำนาจปกครองของประชาชนจะเป็นไปได้

จะต้องใช้หลักการของเสียงข้างมาก และการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ เป็นกรรมวิธีทางปฏิบัติของหลักเกณฑ์นี้ แต่เพราะเราไม่มีทางที่จะแน่ใจได้ว่า คนกลุ่มใหญ่จะใช้วิจารณญาณของเขาไปในทางที่ถูกที่ควรๆ ได้ทุกๆ คราว คนกลุ่มใหญ่ก็อาจถูกอิทธิพลของอารมณ์ได้ในบางโอกาส หรือเกิดความเชื่อมั่นในอำนาจ ซึ่งเป็นไปได้อย่างมาก และเคยปรากฏมาหลายครั้งด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันมิให้มีการกดขี่ข่มเหงคนกลุ่มน้อยเกิดขึ้นซึ่งจะก่อให้เกิดระบบเผด็จการของคนส่วนใหญ่

ชัชอนันต์ สมุทวณิช (2519: 10) อธิบายว่า ประชาธิปไตยคือ “หลักการการปกครองโดยความยินยอมของประชาชนนี้ถือตามทัศนะของลอร์ด นักปรัชญาการเมืองชื่อดังของโลกตะวันตกที่ว่า โดยธรรมชาตินั้น มนุษย์มีสิทธิสังคมนะและรัฐจัดตั้งขึ้น โดยเป้าหมายอย่างเดียวคือการปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน หลักการดังกล่าวนี้ อาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าเป็นหลักการในการกำหนดระเบียบปฏิบัติต่างๆ เกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจตัดสินใจตามแบบประชาธิปไตย เช่น การมีรัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้งโดยเสรี มีพรรคการเมืองฝ่ายค้าน และตามหลักการนี้ ผู้ปกครองที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม และไม่ได้รับประชามติยินยอมจากประชาชนแม้จะมีความชอบด้วยกฎหมาย ก็ถือว่าไม่มีความชอบธรรมจากประชาชนในการปกครอง”

จาร์ส นวลน้อม (2540: 216) ได้สรุปวิธีชีวิตแบบประชาธิปไตยว่ามีลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน
2. การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยการใช้เหตุผล และตกลงกันด้วยสันติวิธี
3. การมีใจกว้างที่จะพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจารณญาณ
4. การยอมรับในความเสมอภาคในโอกาสของบุคคล
5. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
6. ใจกว้างในอันที่จะเปลี่ยนทัศนะเดิมของตนไปสู่ทัศนะใหม่ที่มีเหตุผลดีกว่า
7. มีความสนใจในกิจการบ้านเมือง และสนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง
8. มีวินัยแห่งตน มีหน้าที่ความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองของตน
9. ชอบแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล โดยมีเจตนาสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งที่ดีกว่า
10. เคารพในกติกาประชาธิปไตย

สุขุม นวลสกุล (2529: 3) กล่าวไว้ว่า ประชาธิปไตย คือการปกครองที่สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่

สรุปความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทยในสังคมไทยความเป็นประชาธิปไตยไม่เพียงเกิดขึ้นในระดับประเทศอย่างเดียวที่ว่าประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่ประชาธิปไตยเกิดขึ้นในทุกระดับของสังคมไทย อาทิเช่น ประชาธิปไตยในชุมชนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมของเพื่อนบ้านในชุมชน เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นแนวความคิดหรือวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์อย่างหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ และอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองได้ วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของระบบการเมือง

Gabriel A. Almond (1956: 3) กล่าวว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบเป็นครั้งแรกใน ค.ศ.1956 โดยได้นำมาวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลต่างๆ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมการเมืองการศึกษาเชิงวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นแนวทางที่เชื่อมโยงแนวความคิดของวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาเข้าด้วยกัน กล่าวคือในทางจิตวิทยาเป็นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคล เพื่อนำไปหาข้อสรุปรวมที่เป็นพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นเรื่องของสังคมวิทยา

Lucian W. Pye และ Sidney Verba (1965: 5) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการศึกษาเชิงวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองทั้งในระดับจุลภาค (ปัจเจกบุคคล) และระดับมหภาค (กลุ่มสังคม) ซึ่งมีสาระเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรม ของบุคคลและของมวลชนที่มีต่อระบบการเมืองและการเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองที่เกิดขึ้นด้วย

ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

กมล สมวิเชียร(2514: 42) วัฒนธรรมทางการเมืองมีความหมายที่แตกต่างไปจากความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” กล่าวคือ “วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่ง หรือเป็นระบบย่อยของระบบวัฒนธรรมทั้งหมด”

วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยมีลักษณะ

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ (2546: 153) การที่บุคคล/กลุ่มบุคคล จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะอย่างไรมัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อยสองประการคือ ปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยที่เกี่ยวกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ของสังคมนั้น

1. ปัจจัยทางจิตวิทยา โดยรวมปัจจัยทางจิตวิทยาที่กำหนดวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล อาจจำแนกได้ดังนี้คือ

1.1 การรับรู้ (Perception) หมายถึง ทรรศนะของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของการเมือง เช่น การชอบ/ไม่ชอบ นักการเมือง/พรรคการเมือง ฯลฯ การรับรู้ดังกล่าวนี้มีที่มาจากประสบการณ์ของบุคคล/กลุ่ม เองหรืออาจมาจากผู้อื่นหรือสถาบันทางสังคมต่างๆ ก็ได้

1.2 ทศคติ (Attitude) หมายถึง ท่าทีหรือแนวโน้มของความรู้สึก ของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ของการเมือง ทั้งนี้ท่าทีหรือแนวโน้มในการตอบสนองของบุคคล/กลุ่มบุคคลมีที่มาจากความรู้สึก อารมณ์และความรู้

1.3 ความเชื่อ (Belief) หมายถึง ความคิดหรือความเข้าใจของบุคคล / กลุ่มบุคคล ต่อสิ่งต่าง ๆ ของการเมือง ซึ่งนำไปสู่การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมือง

1.4 ค่านิยม (Values) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในเชิงประเมินค่าของบุคคล / กลุ่มบุคคล ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ของการเมือง ทั้งนี้เป็นผลมาจากประสบการณ์ของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่จะสร้างมาตรฐานหรือเกณฑ์ในการตัดสินเพื่อแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง ค่านิยมอาจจำแนกได้สองประเภท คือ ค่านิยมส่วนบุคคล (Personal Values)

1.5 การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการในการได้รับซึ่งประสบการณ์ทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล ที่ส่งผลให้การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

1.6 การจูงใจ (Motivation) หมายถึง กระบวนการกระตุ้นหรือเร่งเร้าผลักดันให้บุคคล/กลุ่มบุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมือง ทั้งนี้แรงจูงใจอาจแบ่งได้เป็นสองชนิดคือแรงจูงใจภายในซึ่งหมายถึงความพึงพอใจของบุคคล/กลุ่มบุคคล ในการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมทางการเมือง และแรงจูงใจภายนอก ซึ่งหมายถึงการได้รับผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนจากบุคคล/กลุ่มบุคคลอื่น ๆ

1.7 ความต้องการ (Wants) หมายถึง แรงผลักดันที่ทำให้บุคคล/กลุ่มบุคคลแสดงออกซึ่งบทบาทหรือพฤติกรรมทางการเมือง

1.8 บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ผลรวมของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม นิสัย และทัศนคติที่บุคคล/กลุ่มบุคคลสั่งสมมาจากการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ บุคลิกภาพมีส่วน

สำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่าง ในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล

Gabriel A. Almond (1956: 391) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติและความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองต่อส่วนต่างๆ หรือต่อระบบย่อยของระบบการเมือง และตอบทบาททางการเมืองหรือพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งจำแนกออกเป็นสามลักษณะ ได้แก่ 1. ความโน้มเอียงในการรับรู้ (Cognitive Orientation) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง 2. ความโน้มเอียงในการสร้างความรู้สึกรู้สึกผูกพัน (Affective Orientation) หมายถึง ความรู้สึกผูกพันและความรู้สึกมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียกับระบบการเมือง 3. ความโน้มเอียงในเชิงประเมินคุณค่า (Evaluative Orientation) หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์ประเมินเพื่อตัดสินและแสดงความคิดเห็นตลอดจนมีบทบาททางการเมือง

Lucian W. Pye และ Sidney Verba (1965: 7) ได้อธิบายว่า “วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของทัศนคติ ความเชื่อและสภาวะแห่งจิตใจซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยที่จะนำมาใช้กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองและควบคุมให้บุคคลยอมรับในกติกาสังคม”

William T. Blum (1974: 6) ได้อธิบายว่า “วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั่วไปของสังคม โดยเฉพาะจะเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ส่วนประกอบอันสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ รวมทั้งการให้ความสนับสนุนโดยทั่วไปจากสมาชิกภายในระบบการเมือง”

ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมือง

Lucian W. Pye และ Sidney Verba (1965: 6) ได้อธิบายถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้สี่ประการ คือ

ประการแรก เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ ในระบบการเมืองทั้งที่มีต่อสถาบันการเมืองต่างๆ ในระบบการเมือง เช่น การที่บุคคล/กลุ่มบุคคลให้ความไว้วางใจหรือความศรัทธาต่อนักการเมือง หรือสถาบันรัฐสภา เป็นต้น

ประการที่สอง เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ภาพเชิงอำนาจระหว่างประชาชนในฐานะชนชั้นผู้ถูกปกครองกับผู้นำทางการเมืองในฐานะชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับหรือการต่อต้านการมีอำนาจและการใช้อำนาจของผู้ปกครอง

ประการที่สาม เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นในหลักอิสรภาพและสิทธิเสรีภาพทางการเมือง หรือยึดมั่นในหลักความสัมพันธ์แบบอำนาจนิยมหรือความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

ประการที่สี่ เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่มีความสอดคล้องต้องกันอันนำไปสู่การสร้างสรรคความเป็นเอกภาพทางการเมืองและการให้ความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองโดยรวม

ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นแบบแผนของความคิด ความรู้สึก และการสร้างคุณค่าเป็นมาตรฐานทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงและโดยทางอ้อม ต่อเสถียรภาพของระบบการเมืองวัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากการอบรมกล่อมเกล่าทางการเมืองในระดับต่างๆซึ่งทำให้บุคคล/กลุ่มบุคคลสังสมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยผ่านการเรียนรู้และประสบการณ์ของตน การที่บุคคล/กลุ่มบุคคลมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดก็ย่อมนำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป

ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

Gabriel A. Almond และ Sidney Verba (1965: 12) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นตัวแบบเชิงอุดมคติ (Ideal Type) โดยใช้ปัจจัยเกี่ยวกับความสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) ของบุคคล/กลุ่มบุคคล และระดับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล ดังนี้คือ

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจำกัดวงแคบ (Parochial Political Culture) หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่รับรู้การปฏิบัติงานขององค์กรทางการเมือง และไม่คิดว่าตนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้แสดงว่า ประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองต่ำและขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักปรากฏในสังคมที่ล้าหลังหรือสังคมแบบจารีตประเพณี เช่น สังคมเผ่าใน แอฟริกาที่มีลักษณะการปกครองที่เรียบง่าย เป็นต้น

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบโพรวีไฟ (Subject Political Culture) หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ยอมรับในอำนาจของรัฐบาลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองและระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าในระดับใดมักปรากฏในสังคมที่มีการพัฒนาก้าวหน้ากว่าสังคมในแบบแรก

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) หมายถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่สนใจการเมืองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองในทุก ๆ ด้าน มีจิตสำนึกทางการเมืองสูงโดยมีความรู้สึกผูกพันต่อระบบการเมือง มีความสนใจและ

กระตือรือร้นที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอย่างน้อยเข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
มักปรากฏในสังคมที่มีระดับพัฒนาการทางการเมืองสูง

ตัวแทนในกระบวนการอบรมกลุ่มอาสาทางการเมือง

วิวัฒน์ เขียมไพรวิน (2546: 152) ได้กล่าวว่า กระบวนการอบรมกลุ่มอาสาทางการเมือง
การเมืองในสังคมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล / กลุ่มบุคคล
โดยผ่านกระบวนการสั่งสอนอบรมให้การเรียนรู้และการมีประสบการณ์ อาจจำแนกกระบวนการ
อบรมกลุ่มอาสาทางการเมืองได้ 4 ระดับ คือ

1. ครอบครัว เป็นกลุ่มทางสังคมแบบปฐมภูมิ การอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนของบิดามารดา
มีผลโดยตรงต่อการสร้างความคิด ความรู้สึก และค่านิยมทางการเมืองของบุคคล ครอบครัว
จะสอนให้บุคคลรู้จักบทบาททางการเมืองของตนในเรื่องของการแสดงออกซึ่งความคิดและ
ความรู้สึกรวมทั้งการมีพฤติกรรมทางการเมือง

2. กลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความคิด ความรู้สึก
และการแสดงออกทางการเมือง อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มเพื่อนมีบทบาทในการอบรมกลุ่มอาสา
ทางการเมืองทัดเทียมกับครอบครัว กลุ่มเพื่อนมีบทบาทในการอบรมให้รู้จักสถานภาพของตน
และบทบาทของกลุ่ม

3. สถาบันการศึกษาและกลุ่มอาชีพ โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมีบทบาท
สำคัญในการให้ความรู้ทางการเมือง (Political Education) แก่บุคคล/กลุ่มบุคคล โดยตรงในขณะ
ที่กลุ่มอาชีพหรือเพื่อนร่วมงานก็มีบทบาทสำคัญในการอบรมกลุ่มอาสาทางการเมือง

4. สื่อมวลชน เป็นที่ประจักษ์ที่ชัดว่า สื่อมวลชนต่างๆ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงวิทยุ
โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อการกำหนดและเปลี่ยนแปลง
วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

ปัจจัยที่เกี่ยวกับการกลุ่มอาสาทางการเมือง

วิวัฒน์ เขียมไพรวิน (2546 : 159) กล่าวว่า การกลุ่มอาสาทางการเมืองเป็นวิธีการ
สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคล ในทางที่เป็นจริง กระบวนการ
อบรมกลุ่มอาสาทางการเมืองในระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย กลุ่ม
เพื่อนบ้านกลุ่มเพื่อนเรียน กลุ่มเพื่อนร่วมงาน สื่อสารมวลชน และปรากฏการณ์ทางการเมือง
ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันล้วนมีส่วนกำหนดรูปแบบและประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองของ
บุคคล/กลุ่มบุคคล ทั้งในส่วนจุลภาคอันเป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองทั้งหมด
คือ การรับรู้ ทัศนคติ ความเชื่อค่านิยม การเรียนรู้ การจูงใจ ความต้องการและบุคลิกภาพ
ซึ่งในส่วนมหภาคคือ วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลโดยรวม

โดยสรุป วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล/กลุ่มบุคคลในแต่ละสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของสังคม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี และศาสนา โดยผ่านกระบวนการอบรมกล่อมเกลารวมทั้งกลไกทางการเมือง ซึ่งกลไกทางสังคมที่ทำหน้าที่อบรมกล่อมเกลารวมทั้งทางการเมืองจะทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามพลวัตรของการเปลี่ยนแปลงแห่งสภาพแวดล้อมทางการเมืองอยู่เสมอ

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำท้องถิ่น

มนุษย์มีความจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์และกัน ในหมู่ของตนเพราะมนุษย์ไม่อาจจะให้บริการแก่ตนเองได้ในทุกกรณี จึงต้องพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมมือกัน สร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดกับกลุ่มตน แต่การสร้างสรรค์ความเจริญให้บังเกิดผลดีนั้นจำเป็นต้องมีกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหัวหน้าในการสร้างสรรค์ความเจริญเราเรียกกันว่า ผู้นำ แต่เดิมนั้น ผู้นำอาจหมายถึงกลุ่มผู้นำทางการเมืองเท่านั้น ในปัจจุบัน ผู้นำกลุ่มมีลักษณะและความหมายที่กว้างขึ้น

อนุกุล คลังบุญครอง และคณะ (2526: 1-4) กล่าวว่า ผู้นำย่อมหมายถึงบุคคลที่สามารถชักจูงหรือใช้อิทธิพลโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานของหมู่คณะบรรลุผลวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำของกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่งอาจมีเพียงคนเดียวหรือหลายคนในขณะเดียวกัน และอาจเปลี่ยนจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ในหมู่คณะนั้น และการเป็นผู้นำก็ขึ้นอยู่กับความสามารถ ทักษะ และคุณสมบัติประจำตัวที่เผชิญอยู่ในเวลานั้น ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถ ทักษะ และคุณสมบัติประจำตัว ซึ่งเผชิญอยู่ในเวลานั้น

ส่วนกรมล ประเสริฐกุล (2528 : 4) กล่าวว่า ชนชั้นนำ มักเป็นบุคคลที่มีความสามารถ สอดคล้องกับความเชื่อชาวบ้าน เช่น เป็นคนดี ทำประโยชน์ แก่หมู่บ้าน อย่างสม่ำเสมอ หรือเป็นผู้มีตำแหน่งสำคัญของหมู่บ้าน และตำแหน่งนั้น ได้รับการรับรองจากทางราชการจากการวิจัยในเรื่องคล้ายคลึงกันของ ประยูร อาษานาม และคณะ (2532 : 15) พบว่าผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทและอิทธิพลที่จะทำให้การพัฒนาชนบทประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้นำท้องถิ่น ได้แก่บุคคลในท้องถิ่นที่เป็นที่เคารพนับถือ ผู้นำท้องถิ่นมีทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ และบุคคลที่ประชาชนเคารพ ยอมรับ ยกย่องและนับถือ

จากหลายแนวคิดที่มีผู้กล่าวถึงผู้นำ หรือบุคคลชั้นนำ หรือชนชั้นนำ ผู้ศึกษาพอสรุปได้ว่าผู้นำท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาทำการศึกษาคั้งนี้ หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อ การยอมรับนับถือเชื่อฟังของประชาชน ซึ่งอาจเป็นผู้นำแบบทางการ หรือผู้นำตามธรรมชาติ เช่น กำนัน

ผู้ใหญ่บ้านกรรมการหมู่บ้าน ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ พระสงฆ์ เป็นต้นบทบาท (Role) ได้แก่ ส่วนที่เคลื่อนไหว (Dynamic) ของสถานภาพ โดยทั่วไป สมาชิกของสังคม มักแสดงบทบาทตามสถานภาพของแต่ละคนในสังคมที่ตนสังกัดอยู่เสมอ โดยเฉพาะ

Judson R. Landis ได้ให้คำนิยามของบทบาทว่า หมายถึง พฤติกรรมหรือความประพฤติของคนที่ เป็นเจ้าของสถานภาพพิเศษนั้นหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติตามสถานภาพบทบาทหมายถึงข้อกำหนดแห่งพฤติกรรมระหว่างบุคคลซึ่งผูกพันกับบุคคลประเภทต่างๆ ที่ลักษณะเฉพาะตัวบางประการประเภทอาทิเช่น สถานภาพ (Status) หรือ ตำแหน่ง (Position) ฉะนั้น บทบาทเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ในกระบวนการปติสังสรรค์ทางสังคม และปกติสังสรรค์กับคนอื่นบุคคลที่ต้องพิจารณาตนเองและคนอื่น ๆ ว่าเจ้าของ "สถานภาพ" บางชนิดและเขาได้ใช้สิ่งที่เขาเรียนรู้ อะไรเป็นความ "คาดหวัง" (Expectation) ซึ่งผูกพันกับสถานภาพ นั้น ๆ เป็นเครื่องแนะแนวการกระทำของเขา แนวความคิดทางบทบาทแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. แนวความคิดทางโครงสร้างนิยม และลักษณะแนวปติสังสรรค์สัญลักษณ์นิยมแนวโครงสร้างนิยม มุ่งสนใจเนื้อหาโครงสร้างและหน้าที่ของสถานภาพสังคม การจัดระเบียบและผลของบทบาทต่างๆต่อระบบกล่าวคือบทบาท จะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ในสังคมถูกคาดหวังไว้ว่า บุคคลในสถานภาพใดควรมีสถานภาพใดควรมีบทบาทอย่างไรเมื่อบุคคลเข้าดำรงสถานภาพต่างๆ ตามที่คิดว่าเป็นนิยมตามบรรทัดฐานที่กำหนดให้มีบทบาทพฤติกรรมนั้น ๆ

2. ส่วนในแนวปติสังสรรค์สัญลักษณ์นิยม ให้ความสำคัญกับกระบวนการ ซึ่งบุคคลจะทำความเข้าใจว่า บุคคลอื่นให้ความสำคัญ คาดหวังกับตนเองอย่างไร ในการที่จะมีบทบาททางสังคมอันจะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีปติสังสรรค์ทางสังคมต่อกันส่วนอีกบทบาทหนึ่งของฝ่ายปกครองคือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกของประชาชนในตำบล หมู่บ้านโดยตรง การเข้าสู่ตำแหน่งนี้ ถือว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนของประชาชนแต่หากจะพิจารณาจากบทบาท อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2547 แล้ว จะพบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเป็นตัวแทนของราชการนั่นเอง นอกจากนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีฐานะเป็นผู้นำในทางสังคมหรือเป็นผู้นำชุมชนอีกด้วย ซึ่งอาจแยกพิจารณาบทบาททั้งสามประการได้ดังนี้

1. บทบาทของการเป็นตัวแทนประชาชน

กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลที่ประชาชนเลือกโดยตรงเมื่อเป็นเช่นนี้ฐานะของกำนัน

ผู้ใหญ่บ้านย่อมเป็นเสมือนตัวแทนของประชาชน ซึ่งต้องเป็นผู้ดูแลทุกข์สุขและผลประโยชน์ของราษฎรในตำบลและหมู่บ้านที่รับผิดชอบ ดังนั้นเมื่อราษฎรในความปกครองมีเรื่องเดือดร้อนต้องถือเป็นธุระให้ ในขณะที่เดียวกันเมื่อราษฎรประสงค์สิ่งใดจากทางราชการ เช่น ต้องการถนน สะพาน คูคลอง การช่วยเหลือราคาพืชผลทางการเกษตร ฯลฯ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านย่อมถือเป็นหน้าที่ที่ต้องนำความประสงค์ของราษฎร เสนอต่อทางราชการเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ในปัจจุบันความเดือดร้อนของลูกบ้านนอกจากจะขอความช่วยเหลือจากทางราชการแล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมักจะไปขอความช่วยเหลือจากทางราชการแล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมักจะไปขอความช่วยเหลือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาจังหวัด ซึ่งอาจจะได้รับความช่วยเหลือ เป็นกรณีพิเศษรวดเร็วกว่าการขอขบประมาณจากทางราชการ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่าง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับนักการเมือง จึงค่อนข้างใกล้ชิดและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. บทบาทของการเป็นตัวแทนของทางราชการ

บทบาทนี้เกิดขึ้นตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2547 ซึ่งได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการปกครองการรักษาความสงบเรียบร้อย อำนาจหน้าที่ทางอาญา การจับกุมผู้กระทำความผิด การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ ฯลฯ การกำหนดบทบาทดังกล่าว ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีฐานะเป็นตัวแทนของราชการ ส่วนภูมิภาคจะพบว่า กฎหมายกำหนดอำนาจการบังคับบัญชาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านโดยให้ข้าราชการปกครองอันได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นผู้บังคับบัญชา สามารถให้คุณให้โทษแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการและกลายเป็นจักรกลที่สำคัญของการปกครองในราชการส่วนภูมิภาคในที่สุด และจากข้อเท็จจริงจะปรากฏอยู่เสมอว่า ในการติดต่อระหว่างหน่วยราชการต่าง ๆ กับราษฎรในตำบล หมู่บ้านไม่ว่าเรื่องใดๆ จะต้องอาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นสื่อกลางในการประสานงานทำความเข้าใจกับราษฎร

3. บทบาทของการเป็นผู้นำของชุมชน

เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าของพนักงานปกครอง มีอำนาจปกครองดูแลราษฎรในท้องที่ของตน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นผู้นำทางการแต่หากศึกษาพิจารณาจากข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ในสังคมแล้ว จะเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำทางธรรมชาติ มีฐานะและบทบาททางสังคมเด่นกว่าบุคคลอื่นในสังคมชนบท ดังนั้นโดยส่วนใหญ่นักวิชาการ ผู้ใหญ่บ้านจะมีความประพฤติถูกทำนองคลองธรรม เป็นผู้นำที่กล้าแสดงออกเพื่อปกป้องช่วยเหลือประชาชนลูกบ้านจึงแสดงความเคารพเชื่อถือนอกจากนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงมีฐานะเป็นผู้นำทางสังคม บทบาทดังกล่าวนี้ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะเข้าไปติดต่อกับนักการเมือง

ไม่ว่าในระลอกก่อนการเลือกตั้ง หรือภายหลังจากการเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผล 2 ประการ คือ

ประการแรก กำหนด ผู้ใหญ่บ้านในฐานะตัวแทนประชาชนมีหน้าที่ช่วยเหลือพัฒนาท้องถิ่นของตน แต่การพัฒนาท้องถิ่นโดยเฉพาะด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน แหล่งน้ำ และการพัฒนาอาชีพ เฉพาะงบประมาณจากรายได้ของท้องถิ่นหรือส่วนราชการอื่น ย่อมไม่อาจตอบสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ได้ทันทั่วถึง ดังนั้น กำหนด ผู้ใหญ่บ้านจึงมุ่งไปขอความช่วยเหลือจากนักการเมือง ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความผูกพันเชิงอุปถัมภ์ เป็นหนี้บุญคุณที่ต้องทดแทนซึ่งกันและกัน

ประการที่สอง ความเคารพนับถือของประชาชนที่มีต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองในแง่ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเคารพนับถือนักการเมืองผู้ใด ประชาชนในฐานะลูกบ้านก็จะนิยมยกย่องนับถือนักการเมืองผู้นั้นด้วย

จากบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทั้งสองประการดังกล่าว กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน จึงมีภาระหน้าที่ต้องปฏิบัติมากมาย ทั้งนี้ เป็นหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ และภาระหน้าที่ต้องกระทำในฐานะที่เป็นผู้นำทางสังคม ซึ่งอาจสรุปอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ปกครองดูแลราษฎรโดยทั่วไป
2. อำนาจหน้าที่ในทางอาญา
3. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาและบำรุงสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ ในตำบล หมู่บ้าน
4. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร
5. อำนาจหน้าที่ในการป้องกันแก้ไขทุกข์ภัยของลูกบ้าน การประนีประนอมข้อพิพาทการเป็นผู้นำลูกบ้านพัฒนาท้องถิ่นของตน

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำนั้น มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการเลือกตั้งทำให้บุคคลต่างๆ ที่เป็นผู้นำของท้องถิ่นทั้งฝ่ายปกครอง เป็นตัวจักรสำคัญในการที่จะทำให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมขนาดไหน และฝ่ายท้องถิ่นมักจะเป็นเป้าหมายสำคัญของนักการเมืองที่จะดึงมาเป็นแนวร่วมในการหาเสียงด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับหัวคะแนนและการทุจริตในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองอย่างหนึ่ง ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นวิถีทางในการระดมมติมหาชน เพื่อการเลือกตั้งสรรหาผู้แทนราษฎรของประชาชนเข้าไปเป็นผู้ปกครอง ทำหน้าที่บริหารประเทศแทนประชาชนส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนมีความผาสุก นอกจากนี้ยังเป็นกลไกสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือเป็นหน้าที่ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย และยิ่งก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ของประเทศ มีความเชื่อมั่นศรัทธาในความเสมอภาคของตนเองและเพื่อนมนุษย์ ว่าสามารถตัดสินใจเลือกรัฐบาล เลือกสรรแนวนโยบายที่ใช้การเรียนรู้ทางการเมืองของชาติ

Joseph F. Zimmerman (อ้างใน พงษ์สนธิ์ คุณณะลา, 2536: 21) อธิบายว่าการเลือกตั้งคือการที่ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยพิจารณาคัดเลือกผู้รับสมัครรับเลือกตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหลายคนจากบุคคลหลายๆ คน เพื่อให้ไปกระทำการอันใดอันหนึ่งแทนตัวเองโดยสุจริต การเลือกตั้งเป็นเครื่องช่วยให้ประชาชนมีความเชื่อถือว่าตนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ก่อให้เกิดความร่วมมือรักษาและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และแนวนโยบายที่วางไว้ และการเลือกตั้งยังเป็นการวินิจฉัยที่ได้มาซึ่งผู้ที่จะเข้ามาปกครองประเทศอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

การซื้อเสียงและการลงคะแนน

ในการเลือกตั้งของประเทศไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมการเลือกตั้งที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งได้แก่ การซื้อเสียงและหัวคะแนน

1. การซื้อเสียงการกระทำการโดยการแจกเงินหรือให้เป็นสิ่งของเครื่องใช้ เช่น ข้าวสาร น้ำปลา การซื้อเสียงอาจจะกระทำโดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือเจ้าหน้าที่ของผู้รับสมัครรับเลือกตั้งโดยตรง หรือผ่านหัวคะแนน

2. หัวคะแนนเป็นเสมือนตัวกลาง ระหว่างชาวบ้านผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง บทบาทของหัวคะแนนจึงได้แก่การเชื่อมประสานระหว่างชาวบ้านกับผู้สมัครด้วยการพบปะชักชวนชาวบ้านลงคะแนนให้การสนับสนุนผู้สมัครคนนั้นคนนี้ โดยทั่วไปพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ยอมรับว่าหัวคะแนนเป็นสิ่งจำเป็นเพราะหัวคะแนนเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ ส่วนตัวใกล้ชิด หรือบางที่เป็นผู้นำท้องถิ่นที่ชาวบ้านให้ความนิยมนับถือ

สำหรับประเภทของหัวคะแนน อาจแยกตามลักษณะความสัมพันธ์ที่หัวคะแนนกับตัวผู้สมัครและตามบทบาทที่หัวคะแนนเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. หัวคะแนนหลัก ได้แก่บุคคลที่มีความผูกพันสนิทสนมกับตัวผู้สมัครในทางใดทางหนึ่งมาก่อน เช่น อาจเป็นญาติ พี่น้องกันเคยมีบุญคุณอุปถัมภ์กันมาก่อน ฯลฯ กล่าวคือเป็นบุคคลที่ผู้สมัครไว้เนื้อเชื่อใจได้ทำให้การสนับสนุนแก่ตน โดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน นอกจากนี้แล้วหัวคะแนนหลักต้องเป็นบุคคลที่กว้างขวางมีสมัครพรรคพวก หรือคนรู้จักกันทั่วท้องถิ่นและรู้ต้นลึกหนาบางในการเมืองท้องถิ่น รู้จักผู้นำท้องถิ่นเป็นอย่างดี สามารถช่วยเหลือคนที่เข้ามาช่วยงานหาเสียงของผู้สมัครได้อย่างถูกต้อง เพราะหัวคะแนนหลักนั้น ปกติแล้วจะไม่ลงไปสัมผัสชาวบ้านโดยตรง แต่จะเป็นตัวกลางติดต่อ ผู้ประสานให้กับผู้สมัครอีกทีหนึ่ง

2. หัวคะแนนรอง ได้แก่บุคคลที่ไม่ได้ผูกพันสนิทสนมกับตัวผู้สมัครในทางใดทางหนึ่งมาก่อน หรือแค่มีความสัมพันธ์อย่างผิวเผิน หรือเคยเกี่ยวพันอุปถัมภ์กันมาก่อนกับหัวคะแนนหลักของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเข้ามาทำงานให้แก่ผู้สมัครโดยการร้องขอหรือสั่งงานจากหัวคะแนนหลัก โดยที่ตัวผู้สมัครและหัวคะแนนระดับล่างๆ อาจจะไม่เคยพบกันก็ได้

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้ง

สมบัติ จันทร์วงศ์ (2536) ได้ทำการศึกษาถึง พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยพบว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนดังกล่าว หมายถึง กระบวนการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมัครพรรคพวกที่ขัดต่อข้อห้ามในกฎหมายเลือกตั้ง แต่พฤติกรรมดังกล่าวส่วนใหญ่แล้วจะมีรากฐานอยู่บนประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการจัดเลี้ยง การจัดงานมหรสพ การช่วยเหลือหรือการแสดงบทบาทต่อสังคมด้านการกุศล หรือแม้แต่การแจกเงินซื้อเสียงก็เป็นวิธีการที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับชาวบ้านที่มีอยู่เดิม คืออาศัยโครงสร้างทางสังคมและอำนาจหน้าที่เน้นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในยามปกติของสังคมชนบทเป็นหลักสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง จึงมีอยู่มากมายในหลาย ๆ มิติ และล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงใกล้ชิดทั้งสิ้น

ผู้เขียนได้แยกแยะสาเหตุปัจจัยในพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้งได้ ดังนี้

1. ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจสังคมระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท
2. วัฒนธรรมและทัศนคติของผู้เลือกตั้ง
3. ความไม่เหมาะสมในกฎหมายเลือกตั้งบางส่วนและความย่อหย่อนในการบังคับใช้
4. เขตเลือกตั้งที่ใหญ่จนเกินไป
5. ความอ่อนแอและด้อยพัฒนาของระบบพรรคการเมือง
6. ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์
7. บทบาทของนักธุรกิจการเมือง

เพราะฉะนั้น การพิจารณาปัญหาเรื่องพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้งจึงไม่ควรมองตัดตอนเพียงช่วงของการหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะต้องพิจารณาว่าประชาชนในชนบทย่อมมีความพอใจที่จะได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ จากผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นตัวเงิน การจัดเลี้ยง งานบันเทิง งานกุศล หรือการสร้างสาธารณูปโภคในท้องถิ่นอยู่แล้ว และภายใต้โครงสร้างของระบบอุปถัมภ์แบบเดิม ผู้เลือกตั้งก็จะมองว่าการรับสิ่งเหล่านี้จากผู้สมัครหากจะนับว่าเป็นการทุจริตก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่น้อยกว่าการทุจริตในรูปแบบอื่นๆ อีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจด้วย

ด้วยเหตุนี้การแก้ไขปัญหายุทธวิธีเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้งจึงไม่อาจจำกัดอยู่เฉพาะแค่การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเลือกตั้งหรือพุ่งประเด็นไปที่ผู้เลือกตั้งเท่านั้น หากจะต้องพิจารณาปรับปรุงกระบวนการทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจทั้งระบบ เพื่อให้พรรคการเมืองและนักการเมืองมีโอกาสเจริญเติบโตตามธรรมชาติ สามารถกำจัดอิทธิพลของทุนที่ไม่เปิดเผยในการจัดตั้งพรรคการเมืองให้หมดไป และที่สำคัญที่สุด คือ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในระดับที่สามารถใช้สิทธิของตนอย่างเสรีได้ในการเลือกตั้งทุกระดับ

ไพฑูริย์ บุญวัฒน์ (2538: 19 – 20) ได้ศึกษาถึงเทคนิคและวิถีทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การทางการเมืองเลือกตั้งอาจเป็นเพียงแต่แนวความคิดความเห็นของนักวิชาการและผู้สนใจการเมือง ซึ่งอยู่นอกเวทีการแข่งขันต่อสู้ในทัศนะของนักการเมืองและหัวคะแนนที่เข้าร่วมในการรณรงค์หาเสียง ผู้วิจัยมองภาพการทุจริตในการเลือกตั้งที่แตกต่างออกไป โดยเห็นว่าเป็นเพียงกฎเกณฑ์ของการแข่งขัน (Rule of Political Game) ที่ต้องป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามสามารถใช้เทคนิควิถีโกงได้แต่ถ้ามีโอกาสเข้า ก็พร้อมที่จะทุจริตและใช้วิธีการทุกอย่างเพื่อให้ได้คะแนนสนับสนุนถึงแม้ว่าการกระทำนั้นอาจจะผิดกฎหมายก็ตามถ้าคู่แข่งไม่สามารถจับได้ไล่ทันก็หมายความว่าเขายังอ่อนในเรื่องไหวพริบไม่ทันเกมหรือแพะเรอกฎระเบียบ และกฎหมายอาจเป็นเพียงข้อกำหนดที่ทางราชการวางไว้ แต่ไม่มีผลในการปฏิบัติที่นักการเมืองและหัวคะแนนคิดว่าการโกงการเลือกตั้งเป็นเรื่องธรรมดาและจะต้องต่อสู้แข่งขันชิงไหวชิงพริบกัน เพื่อเป้าหมายในการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและกีดกันไม่ให้คู่แข่งประสบความสำเร็จ เทคนิคและวิธีการทางการเมืองเลือกตั้งที่นิยมใช้กันทั่วไป อาจจะสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เวียนเทียน หมายความว่า การที่บุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้งหลายครั้งบุคคลเหล่านี้มักเป็นผู้รับจ้างให้ไปใช้สิทธิของตนเองและผู้อื่นโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมายหลายครั้ง โดยอาจใช้หลักฐานในการแสดงตัวเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งปลอมเพื่อประโยชน์อันมิชอบวิธีการนี้จัดได้ว่าเป็น

วิธีการที่นิยมมากที่สุด โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครมีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์เป็นอย่างดีกับฝ่ายข้าราชการ การเวียนเทียนจะกระทำอย่างโจ่งแจ้งหรือไม่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคณะกรรมการการตรวจนับคะแนนในหน่วยเลือกตั้ง โอกาสที่คณะกรรมการจะช่วยการโง่งนั้นจะขึ้นอยู่กับความสนใจ ในการตรวจสอบหลักฐานของบุคคลที่มาใช้สิทธิโอกาสที่จะโง่งมีมากยิ่งขึ้น ถ้าในหน่วยเลือกตั้งนั้นไม่มีตัวแทนหรืออาสาสมัครของพรรคมาคอยดูแลและตรวจสอบในฐานะเป็นกรรมการตรวจนับคะแนน

2. พลร่ม หมายความว่า การที่บุคคลซึ่งไม่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้งแทนผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย ส่วนใหญ่มักเป็นผู้รับจ้างจากผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองโดยมิชอบ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมีส่วนคล้ายกับการเวียนเทียนตามข้อ 1

3. ไฟไฟ หมายความว่า การใช้บัตรเลือกตั้งปลอมหรือบัตรเลือกตั้งที่มีการกาเครื่องหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งนอกหน่วยเลือกตั้งโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แล้วนำไปใส่ร่วมกับบัตรเลือกตั้งที่มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งไปแล้วในหีบบัตรเลือกตั้ง

4. บัตรผี หมายความว่า การปลอมแปลงบัตรเลือกตั้ง โดยรู้เห็นเป็นใจกับกรรมการตรวจคะแนนแล้วนำมามอบให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยกระจายกันออกไปใช้มาก ๆ คน โดยให้กาหมายเลขของคู่แข่งคนสำคัญไว้ แล้วนำติดตัวไปยังหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมาแสดงตนและรับบัตรเลือกตั้งจริงจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งแล้วบุคคลเหล่านี้ก็จะสลับเปลี่ยนกับ “บัตรผี” โดยเอาบัตรเลือกตั้งจริงติดตัวออกมาและนำเอา “บัตรผี” กลับมาส่งให้เจ้าหน้าที่เพื่อหย่อนใส่หีบบัตรเลือกตั้งแล้วบุคคลเหล่านั้นก็จะนำเอาหีบบัตรเลือกตั้งจริงออกมาข้างนอก โดยกาหมายเลขของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีอิทธิพลของตนเอาไว้ทั้งหมดแล้วหมุนเวียนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่น ๆ ที่ถูก “ซื้อตัว” กระทำการอย่างเดียวกันดังกล่าวไปเรื่อย ๆ ไปจนหมดเวลาการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

5. บัตรเหลือง หมายความว่า บัตรประจำตัวชั่วคราวที่นายอำเภอออกให้เพื่อใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชน “บัตรเหลือง” นี้ สามารถใช้ในการโง่งการเลือกตั้งได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ “เวียนเทียน” เพราะบัตรแทนนี้ไม่มีรูปถ่ายซึ่งสามารถไปแอบแสดงตัวได้โดยง่าย การใช้กลโง่งวิธีนี้มักจะกระทำการย้ายคนเข้าไปในเลือกตั้งล่วงหน้า โดยมักกระทำในการย้ายคนงานเข้าไปในโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ หรือบริษัทใหญ่ ๆ แล้วให้บุคคลที่ย้ายเข้ามาไปทำ “บัตรเหลือง” เพื่อแสดงตนในการใช้สิทธิเลือกตั้งรวมทั้งการใช้วิธีการ “เวียนเทียน” ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

6. การโกงโดยวิธีนับคะแนน ซึ่งกรรมการนับคะแนนจะพยายามเพิ่มคะแนนให้แก่ผู้สมัครที่เขาสนับสนุนโดยแก่งทำให้เป็นให้คะแนนผิดพลาดเลขในระหว่างการตรวจนับคะแนน หรืออาจแก่งละเลยไม่กาคะแนนให้แก่ผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับหัวคะแนนและการทุจริตในการเลือกตั้ง ซึ่งส่วนหนึ่งของความสำเร็จของหัวคะแนน ในการชักจูงให้ชาวบ้านลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน ขึ้นอยู่กับว่าความสัมพันธ์ที่ตนมีกับชาวบ้านนั้นแน่นแฟ้นขนาดไหนเช่นมีบุญคุณกันมาก่อนหรือไม่ก็เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านมากน้อยแค่ไหน ซึ่งถ้าหากว่าความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับชาวบ้านไม่ถึงกับลึกซึ้งหรือแน่นแฟ้นอาจต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่น อาทิ เงิน เป็นเครื่องโน้มน้าวจิตใจของชาวบ้านเพื่อให้สนับสนุนผู้สมัครของตน หรืออีกรูปแบบหนึ่ง หัวคะแนนอาจจะทำหน้าที่เป็นแค่ผู้ประสานระหว่างผู้รับสมัครเลือกตั้งกับชาวบ้านที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมเลือกตั้ง

พฤติกรรมการเมือง (Political Behavior) หมายถึงการแสดงกริยาอาการความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของมนุษย์ การแสดงกริยาอาการและความนึกคิดดังกล่าว เป็นปฏิกริยาตอบสนองของกระบวนการทางการเมืองของมนุษย์ การแสดงอาการและความนึกคิดดังกล่าวเป็นปฏิกริยาตอบสนองของกระบวนการทางการเมืองการปกครองที่มีอยู่ในแต่ละระบบการเมือง ดังนั้น พฤติกรรมเลือกตั้ง จึงหมายถึงลักษณะรูปแบบของกริยาอาการและความนึกคิดทางการเมืองการปกครองว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความเชื่อมั่นทางการเมือง เป็นต้น (สุจิต บุญบงการและ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2537: 7)

พฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมืองซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับระดับในการยอมรับหรือไม่ยอมรับต่อผู้แทนปวงชนต่อรัฐบาลในระบบประชาธิปไตยจึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งของประชาชนเป็นส่วนที่สำคัญอย่างหนึ่งในบรรดาพฤติกรรมทางการเมืองทั้งหลาย (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2539: 5)

ในฐานะที่เป็นเป้าหมายนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายของการพัฒนาการเมืองโดยตรงโดยเฉพาะการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย โดยดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สังคมที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงย่อมมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ในทางตรงกันข้ามถ้าสังคมใด

มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำใน ส่วนของกระบวนการทางการเมืองนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองแท้จริงคือ การแสดงออก ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกในสังคมการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรทางการเมือง รวมทั้ง ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การแสดงออก ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้คือ กระบวนการทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ ในฐานะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมือง ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลและองค์กรทางการเมืองที่ครอบคลุมระบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction System) ทางการเมืองทั้งหมด จะส่งเสริมให้เข้าใจ บทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในฐานะที่เป็น กระบวนการทางการเมือง (Political Process) จึงเกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการ อบรมหล่อหลอมทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง ของปัจเจกบุคคลในแต่ละสังคม (ปิยะรัตน์ ต้นทรานนท์, 2548: 11 – 12)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และสำคัญในสังคมแบบเปิดและ สังคมแบบประชาธิปไตย และเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์เพราะ เป็นกระบวนการที่ประชาชนจะต้องมีความสามารถที่จะตัดสินใจที่จะกำหนดชะตาชีวิตของ ตนเองได้ด้วยตัวของประชาชนเอง แต่การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมได้นั้น ประชาชนจะต้องมี ความเกี่ยวข้องด้านจิตใจและอารมณ์ในสถานการณ์หนึ่งของกลุ่มโดยผลของการเกี่ยวข้อง ดังกล่าวมีเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม พร้อมทั้งเกิดความรู้สึก นี้กคิดร่วมในการรับผิดชอบกลุ่มด้วย (พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ, 2549: 27)

“การมีส่วนร่วม” เริ่มเป็นที่รับรู้ของสังคมไทยในห้วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ด้วยกระแสของ การเมืองในโลกยุคใหม่ ที่มีทิศทาง De-centralize และเน้นไปในเรื่องสิทธิของพลเมืองทั้งใน ในฐานะปัจเจกและในฐานะหน่วยทางสังคม กับการเคลื่อนไหวและปฏิบัติการของชุมชนไทย ที่ศึกษาค้นคว้าจากความตื่นตัวต่อปัญหาและนโยบายประชานิยม (วิทยาลัยการจัดการทางสังคม, ม.ป.ป.) ลิขิต ธีรเวคิน (2541: 332) ได้นิยามว่า “การเลือกตั้ง” หมายถึง กระบวนการลงคะแนน เสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อไปทำหน้าที่แทนชุมชน ในรัฐสภาซึ่งจะต้องมีการรณรงค์หาเสียง การชักจูงผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงให้คล้อยตามกับ นโยบายที่เราเสนอนอหรือขอสัญญาที่เสนอ เพื่อจะได้รับคะแนนเสียง

ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2538: 19 –20) ได้นิยามความหมายของการเลือกตั้ง คือกรณี ที่ประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคน

จากบุคคลหลาย ๆ คนหรือเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชีเพื่อให้ไปทำ การอันใดอันหนึ่งแทนตนเองโดยอิสระเสรีและสุจริต ดังนั้นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนก็หมายถึงการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ทำการเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนที่จะไปใช้อำนาจปกครองประเทศแทนตนหรือไปปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทำหน้าที่ทั่วไปในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อควบคุมดูแลการบริหารราชการของฝ่ายบริหารในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การเลือกตั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดจุดมุ่งหมายของการเลือกตั้งก็คือ การหาผู้แทนของปวงชนส่วนรวมเข้าไปบริหารประเทศ จากความหมายของการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดสภาพของการกระทำแทนซึ่งหยุด แสงอุทัย ได้อธิบายไว้เป็น 3 นัย คือ

ประการแรก ผู้แทนต้องแสดงเจตจำนงของผู้เลือกตั้งตนขึ้นมาหรือเรียกว่าอยู่ในระบบอาณัติมอบหมาย และไม่สามารถแสดงความเห็นของตนเอง ในทำนองขัดแย้งกับเจตจำนงของประชาชนผู้เลือกตั้งขึ้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนกับราษฎรมีลักษณะเป็นการตัวแทน

ประการที่สอง ผู้กระทำการแทนสามารถแสดงเจตจำนงของตนเองได้โดยอิสระไม่อยู่ในพันธะแห่งมอบหมายใดๆ ของผู้เลือกตั้งตนขึ้นมาผู้แทนสามารถใช้ดุลพินิจตามความเห็นของตนเองได้

ประการที่สาม ผู้กระทำการแทนต้องแสดงเจตจำนงของชาติ โดยให้แสดงความคิดเห็นของตนด้วยความบริสุทธิ์ใจแต่ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญด้วย และถือว่าเจตจำนงหรือผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติย่อมอยู่เหนือกว่าท้องถิ่นอื่นใดจากนิยามการเลือกตั้งนั้นได้สรุปถึงทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งซึ่งนักสังคมศาสตร์ได้แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2539: 42 – 43) คือ

1. ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theories) ระบุว่า “ปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง” ซึ่งทฤษฎีประเภทนี้เป็นการเสนอเงื่อนไขที่กำหนด “รูปแบบ” (Pattern) ของพฤติกรรมซึ่งไม่ได้มุ่งที่จะสรุปรวมเชิงนิรนัย (Deductive Generalization) หรือไม่ได้มุ่งที่จะทำนายพฤติกรรมในอนาคตหากให้ประโยชน์สำคัญในด้านการจัดตัวแปรอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องกันในทางเศรษฐกิจ สังคม ให้เป็นระเบียบ

2. ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously rational Theories) เน้นที่ปฏิกิริยาของความสำนึกตรึกตรองของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงที่มีต่อการบริหารการเลือกตั้ง นโยบายของพรรคและสภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ลักษณะดังกล่าวคล้ายกับว่ากรอบความคิดเชิงเหตุผล (Rational framework) ของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเสมือนกับการตัดสินใจของผู้บริโภคในทางเศรษฐศาสตร์

3. ทฤษฎีระบบ (System Theories) เป็นการศึกษาพฤติกรรมของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยการพิจารณาเชิงระบบทั่วไปว่า ปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลระยะสั้น (Short-term forces) เช่น ความสนใจในตัวผู้สมัครความเห็นต่อนโยบายและปัญหาทางการเมือง ภาพพจน์ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพรรค สถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศ เป็นต้น จะผันแปรในแต่ละช่วงสมัยของการเลือกตั้งเมื่อประมวลรวมกันแล้วจะมีผลต่อปัจจัยพื้นฐาน คือ ความนิยมพรรคซึ่งอาจทำให้ผู้ลงคะแนนเสียง เปลี่ยนความนิยมพรรคจากพรรคหนึ่ง ไปยังอีกพรรคหนึ่ง เป็นการแกว่งออกจากสภาวะสมดุล “ปกติ” และเมื่อถึงการเลือกตั้งคราวต่อไป ก็มักจะแกว่งกลับโดยนัยเดียวกันเช่นนี้เรื่อยไปทั้งนี้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและหลักการขั้นมูลฐานอื่น ๆ (อ้างถึงในชมรมเพื่อการศึกษาและพัฒนาชีวิต 2526: 24 -57) กำหนดถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

1. หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Free Vote) หมายถึงการจัดดำเนินการเลือกตั้งให้ผู้เลือกตั้ง มีอิสระ เสรี ไม่มีการบังคับ ช่มชู้หรือจ้วงวาน หรือใช้อำนาจอิทธิพลใดๆ บีบบังคับ รัฐบาลต้องให้ความคุ้มครอง ป้องกันให้การเลือกตั้งมีอิสระเต็มที่ ความเป็นอิสระเสรีของผู้เลือกตั้งดังกล่าวนี้รวมถึงการไม่ไปออกเสียงลงคะแนนด้วย

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Period Deletion) เมื่อได้รับการเลือกตั้งใด ดำรงตำแหน่ง ผู้แทนราษฎรจะอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าที่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ เมื่อครบกำหนดจะต้องพ้นจากตำแหน่งเพื่อให้มีการเลือกตั้ง

3. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Deletion) หมายความว่าจัดการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม จึงจะทำให้ผลการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์อันแท้จริงของปวงชนต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมจัดการเลือกตั้งด้วยตนเอง รัฐบาลเพียงแต่ควบคุมดูแลให้การเลือกตั้งดำเนินไปด้วยดี ด้วยความบริสุทธิ์และเรียบร้อยเท่านั้น

4. หลักการออกเสียงโดยทั่วไป (Universal Suffrage) หมายถึงการให้สิทธิในการลงคะแนนเลือกตั้งเป็นการทั่วไป โดยไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิบุคคลถึงบุคคลใดเป็นพิเศษข้อจำกัดสิทธิในการเลือกตั้งถ้าหากจะมี เช่น การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็จะต้องกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง ไม่ควรมีการเลือกเพศ การศึกษา หรือขีดความสามารถและชนชั้นของบุคคล

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายถึงการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหนึ่งคนมีคะแนนเสียงเพียงหนึ่งเสียง และคะแนนเสียงทุกเสียงย่อมมีน้ำหนักเท่ากัน

6. หลักการลงคะแนนเสียงลับ (Secret Vote) หมายความว่าในการลงคะแนนเสียงต้องกระทำโดยลับ ผู้ออกเสียงเลือกตั้งไม่จำเป็นต้องบอกให้ใครทราบว่าได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ให้แก่ผู้ใดที่กำหนดไว้เช่นนี้ก็เพื่อการเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์เป็นการป้องกันการใช้อิทธิพล บังคับข่มขู่หรือการให้สินจ้างรางวัลแก่ผู้ลงคะแนนเสียง การลงคะแนนเสียงลับเป็นการให้ เสรีภาพแก่ผู้เลือกตั้ง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2539: 298 - 299) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 โดยผลการวิจัยที่ได้รับคือ

1. เหตุผลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งส่วนมากที่ไปลงคะแนนเสียง เพราะอยากได้ผู้แทนที่ดีเพื่อรักษาสิทธิของตนตามระบอบประชาธิปไตย และเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่ควรกระทำตลอดจนอยากได้คณะผู้บริหารประเทศเป็นสำคัญ

2. เหตุผลที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้ที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนมากให้เหตุผลว่าติดธุระสำคัญ รองลงมาคือเบื่อหน่ายพฤติกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งเบื่อหน่ายพฤติกรรมของฝ่ายรัฐบาลครั้งที่แล้ว บางส่วนให้เหตุผลว่าเบื่อหน่ายพฤติกรรมของฝ่ายค้านในรัฐบาลครั้งที่แล้ว สิม ชี้แจงไป เสียเวลาเปล่า ไม่มีผู้สมัครที่ตนพอใจ การเดินทางไปยังหน่วยเลือกตั้งไม่สะดวกและไม่อยู่ในพื้นที่ในวันเลือกตั้ง

3. ประชาชนส่วนมากมีความเข้าใจถึงวิธีปฏิบัติเลือกตั้ง ในกรณีเมื่อได้รับบัตรแล้วไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนที่ยังเข้าใจไม่ถูกต้อง โดยยังคงเข้าใจว่านำบัตรเลือกตั้งไปคืนแก่คณะกรรมการตรวจคะแนนซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติแบบเดิม ๆ หรือเข้าใจว่าหย่อนบัตรเลือกตั้งลงในหีบโดยบัตร โดยไม่ต้องทำเครื่องหมายใดๆ หรือวิธีการอื่น ๆ เช่น ทำลายบัตรเลือกตั้ง หรือนำบัตรเลือกตั้งออกนอกเขตเลือกตั้ง ซึ่งการกระทำดังกล่าว นอกจากจะทำให้บัตรเลือกตั้งกลายเป็นบัตรเสียแล้วการทำลายบัตรเลือกตั้งหรือการนำบัตรเลือกตั้งออกนอกเขตเลือกตั้งยังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอีกด้วย

4. ผู้ให้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนมากตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเอง ตั้งแต่ก่อนวันเลือกตั้งแม้จะมีระยะเวลาตัดสินใจมากน้อยต่างกันบ้าง ก็ตาม ซึ่งแสดงว่าประชาชนมีความรู้ความคิดเห็นทางการเมือง และมีข่าวสารทางการเมืองที่ดีพอสมควร นอกจากนี้บทบาทของสื่อมวลชนเช่น โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ มีส่วนสำคัญทำให้ประชาชนรู้จักตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งมากขึ้นอีกด้วย

5. ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ไปใช้สิทธิส่วนมากตัดสินใจลงคะแนนเสียงด้วยตัวเอง ซึ่งแสดงถึงความมีวุฒิภาวะทางการเมืองของแต่ละบุคคลมากขึ้น

6. ในด้านหลักเกณฑ์ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ไปใช้สิทธิมีแนวโน้มที่จะคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่าคำนึงถึงพรรคการเมืองของผู้สมัครคำนึงถึงคุณสมบัติ

ส่วนตัวของผู้สมัครก่อนถ้าดีจึงดูพรรคการเมือง และที่น้อยที่สุดคือไม่คำนึงถึงพรรคการเมือง และคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมเลือกตั้ง เหตุผลที่ตัดสินใจลงคะแนนเสียงมักจะคำนึงถึงพรรคการเมือง เพราะเชื่อว่าพรรคสามารถแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศได้ ศรัทธาในชื่อเสียงของพรรคนิยมในตัวหัวหน้าพรรค เป็นสำคัญ สำหรับผู้ที่ตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ประกอบกับผู้นำฝ่ายปกครองกับฝ่ายท้องถิ่น มักจะมีเหตุผลว่าผู้สมัครคนใดสามารถทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นเชื่อในความสามารถ การทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทน จึงทำให้ผู้ที่ลงคะแนนเสียงไม่คำนึงถึง ทั้งพรรคการเมืองและคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครตัดสินใจโดยมีผู้แนะนำหรือชักชวนเป็นสำคัญกลุ่มผู้นำในชุมชนเป็นสำคัญ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วาทณัฐ ชัยรัตน์ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยอยู่ในฐานะผู้สมัครและผลการวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคของการเลือกตั้งเกิดจากระเบียบการเลือกตั้งที่ไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้งขาดประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในความสำคัญขงสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงทัศนคติของผู้สมัครที่มุ่งแต่การชนะการเลือกตั้งเท่านั้น รวมถึงการละเมิดกฎหมายเลือกตั้ง การซื้อสิทธิขายเสียงและวิธีการให้ได้คะแนนเสียง โดยได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้ว่า ให้แก่ที่ระเบียบการแนะนำตัว, ขบวนการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด, การนับคะแนนที่ศูนย์กลางจังหวัดและการให้มีศาลเลือกตั้งแทนการตัดสินของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งจากงานวิจัยของ วาทณัฐ ทำให้ได้ทราบถึงปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา โดยปัญหาอยู่ที่การจัดการเลือกตั้งของผู้ดำเนินการเลือกตั้งความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ในการจัดการเลือกตั้ง ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบกับงานวิจัยนี้ในกระบวนการขั้นตอนของการเลือกตั้งได้

ยศวดี นนทรีย์ (2544) ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาเปรียบเทียบ ระดับลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับท้องถิ่นของประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีระดับความเป็นชุมชนเมืองต่ำ ปานกลาง และสูง โดยเป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ ประกอบกับการศึกษาในเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนทั้ง 3 พื้นที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จะมีความสัมพันธ์ในเชิงผกผันกับระดับความเป็นชุมชนเมืองของ

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล โดยประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีระดับความเป็นชุมชนเมืองต่ำ จะมีระดับของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับความเป็นชุมชนเมืองปานกลาง และสูง ตามลำดับแต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในแต่ละพื้นที่ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันส่วนใหญแล้วประชาชนจะให้ความสนใจต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ภายหลังจากการเลือกตั้ง ประชาชนจะขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ อาทิเช่น การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ การเข้าร่วมฟังการประชุม การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในส่วนของการศึกษาถึงปัจจัย ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า การกล่อมเกลางานทางการเมืองและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในทุกพื้นที่ โดยพบข้อสังเกตว่าถ้าชุมชนมีการพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น จำนวนของปัจจัย สถานภาพส่วนบุคคล และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ก็จะมีมากขึ้น

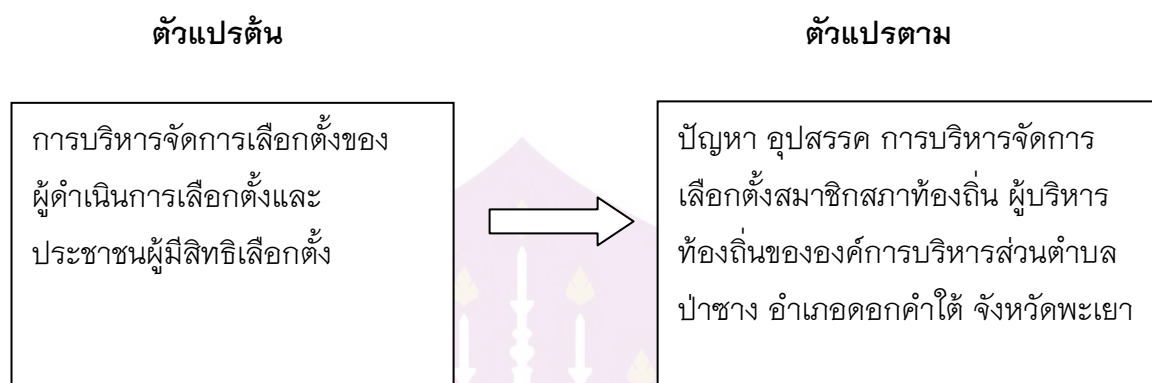
สุขชัย บุตรสาระ (2536) ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนและบทบาทผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาพบว่า ผู้นำท้องถิ่นเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความคุ้นเคยกับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่เป็นคนที่มิถุนาลำเนาอยู่ในชุมชนนั้นๆ มากกว่า 10 ปี มีประวัติการทำงานเสียสละเพื่อส่วนรวมมาจนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นได้แก่ตำแหน่งทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งทางราชการได้กำหนดหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ความรู้และทัศนคติทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ความคุ้นเคยส่วนตัวระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกเช่น ทัศนคติทางการเมืองของชาวบ้านที่เรียกร้องให้ผู้นำท้องถิ่นแสดงบทบาทในการประสานประโยชน์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนความเชื่อมั่นที่ว่า การไปเลือกตั้งจะต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทน เป็นต้น

พรพิมล รัตนภมรรัตน์ (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545” ผลการศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคในการเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 คือการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของผู้ปฏิบัติ การขาดแคลนบุคลากรและปัญหาเรื่องงบประมาณส่วนแนวทางแก้ไขปัญหา

และอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการเลือกตั้งจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนจะต้องมีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งเพิ่มเติมอยู่เสมอ และในการกำหนดแผนงานต้องให้สามารถปฏิบัติได้จริงและครอบคลุมทุกด้าน อันจะส่งผลให้การสั่งการ การประสานงาน การจัดเตรียมงบประมาณ และการรายงานผลการเลือกตั้งสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ส่งผลถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการเลือกตั้ง ซึ่งงานวิจัยของพรพิมล นั้นได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่เกิดขึ้นในการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก ซึ่งอาจเกิดปัญหาจากเรื่องของการรู้ความเข้าใจของผู้ดำเนินการเลือกตั้งเอง รวมถึงการรู้ความเข้าใจของประชาชนในการเลือกตั้งด้วย ซึ่งจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นนี้ ผู้ศึกษาวิจัยสามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึง ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งและหาแนวทางแก้ไข ปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของจังหวัดตาก พ.ศ. 2551 ได้ต่อไป

บัณฑิต ไชโย (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเลือกตั้งของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าประเด็นที่คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุดคือ อัตราค่าตอบแทนของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งไม่เหมาะสม สำหรับประเด็นปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ได้แก่ ความสมัครใจในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมาย หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ขั้นตอนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวนคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งต่อหนึ่งหน่วย ระยะทางจากหน่วยเลือกตั้งไปยังสถานที่นับคะแนน การติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และความสมัครใจในการปฏิบัติหน้าที่หากมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป ความคิดเห็นโดยภาพรวมเป็นไปได้ในเชิงบวก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 สรุปกรอบแนวคิดในงานวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” โดยจะศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเลือกตั้ง ทั้งจากผู้ดำเนินการเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว และให้ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้กรอกเอง โดยที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population)

1. ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้
  - 1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 1.2 ผู้อำนวยการการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 1.3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

กลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

1. ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้จากผู้ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการเลือกตั้งในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงซึ่งประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- 1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน
- 1.2 ผู้อำนวยการการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 ท่าน

- 1.3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 ท่าน
2. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางโดยการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close – ended questions) และคำถามปลายเปิด (Open – ended questions) ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มี 2 แบบ คือ

1. แบบสอบถามสำหรับผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) โดยมีมาตรวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question)

2. แบบสอบถามสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) โดยมีมาตรวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) โดยมีมาตรวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ตอนที่ 4 สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมาซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question)

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. จัดสร้างแบบสอบถาม โดยพิจารณาถึงรายละเอียดให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์และลักษณะของการศึกษา
3. สร้างแบบสอบถาม แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่
  - 3.1 พันเอก ดร.ประมวล สุวรรณศรี ตำแหน่ง คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
  - 3.2 อ.สุตเชต สกุลทอง ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้
  - 3.3 นายเดชา ทิพย์เสนีย์ ตำแหน่ง นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
 แล้วปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้อาจารย์ที่ภาควิชาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง
6. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์กรอกข้อมูลด้วยตนเอง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมจากเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวความคิดของการวิจัยและการวิเคราะห์สรุปผลวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามเพื่อระบุระดับผลของการดำเนินงาน ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for The Social Sciences) โดยใช้สถิติ ดังนี้

- ค่าความถี่
- ค่าร้อยละ
- ค่าเฉลี่ย
- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแบ่งระดับความพึงพอใจ ผู้ศึกษาได้พิจารณาจากอันตรภาคชั้น ดังนี้ (บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ, 2531: 85)

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \quad \text{แทนค่า} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

เมื่อได้อันตรภาคชั้นสามารถนำมาแบ่งระดับความพึงพอใจได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด
2. ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย
3. ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง
4. ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง มาก
5. ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด

การประมวลผล วิเคราะห์ผล และรายงานผล

การประมวลผล วิเคราะห์ผล และรายงานผล ใช้การลงรหัส การบันทึกและการประมวลผล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิจัย และใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ทั้งนี้รูปแบบการวิเคราะห์และนำเสนอผล จะมีการนำเสนอค่าการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การให้ค่าคะแนน การคิดค่าคะแนนเฉลี่ย การแปรความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย รูปแบบการนำเสนอจะนำเสนอเป็นตารางที่แจกแจงค่าสถิติต่างๆ ของตัวชี้วัด(ข้อคำถาม) แต่ละข้อ

การสรุปผล

จากการประเมินในครั้งนี้จะเป็นการใช้การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ตารางและภาพประกอบเพื่อใช้เป็นข้อมูลที่ประกอบกันในการสรุปผล โดยผลการประเมินที่ได้มาจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง ทั้งจากผู้ดำเนินการเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่สังคมประชาธิปไตย และความเจริญของงาม หยั่งรากอย่างมั่นคงและหล่อหลอมจิตสำนึกประชาธิปไตยของประชาชนในระดับรากหญ้าทั่วทั้งชาติ ซึ่งจะ เป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่อง “การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” โดยจะศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเลือกตั้ง ทั้งจากผู้ดำเนินการเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามอยู่ 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามของผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- 1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.2 ผู้อำนวยการการเลือกตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 1.3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง
- ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- ตอนที่ 4 สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ด้านผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	11	68.75
หญิง	5	31.25
รวม	16	100.0

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 68.75 และเพศหญิง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 – 30 ปี	1	6.25
31 – 44 ปี	7	43.75
45 – 59 ปี	8	50.00
รวม	16	100.0

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 45 – 59 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 – 44 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 และมีอายุ 18 – 30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	3	18.75
สมรส	13	81.25
รวม	16	100.0

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 รองลงมามีสถานภาพโสด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ระดับปริญญาตรี	9	56.25
ระดับปริญญาโท	7	43.75
รวม	16	100.0

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 56.25 และมีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	1	6.25
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	2	12.50
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	10	62.50
พนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง	3	18.75
รวม	16	100.00

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาเป็นพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ป่าซาง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 12.50 และเกษตรกร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
5,000 – 10,000 บาท	4	25.00
10,001 – 15,000 บาท	5	31.25
15,001 – 20,000 บาท	3	18.75
20,001 ขึ้นไป	4	25.00
รวม	16	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมามีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท และ 20,001 ขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และมีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ตามลำดับ

1.2 ด้านผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	214	53.50
หญิง	186	46.50
รวม	400	100.0

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 และเพศหญิง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 – 30 ปี	54	13.50
31 – 44 ปี	144	36.00
45 – 59 ปี	179	44.75
60 ปี ขึ้นไป	23	5.75
รวม	400	100.0

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 45 – 59 ปี จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 – 44 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ถัดมาคืออายุ 18 – 30 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 และอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	142	35.50
สมรส	203	50.75
หม้าย/หย่าร้าง	36	9.00
แยกกันอยู่	19	4.75
รวม	400	100.0

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 รองลงมา มีสถานภาพโสด จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 ถัดมา มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 และ แยกกันอยู่ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.75 ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	16	4.00
ระดับประถมศึกษา	125	31.25
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	87	21.75
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	32	8.00
ระดับอนุปริญญา/ปวส.	46	11.50
ระดับปริญญาตรี	94	23.50
รวม	400	100.0

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมา ระดับปริญญาตรี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 ถัดมา มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 ระดับมัธยมศึกษาตอน

ปลาย/ปวช.จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และน้อยที่สุดไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	143	35.75
รับจ้าง	122	30.50
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	68	17.00
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	61	15.25
พนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง	6	1.50
รวม	400	100.00

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 รองลงมามีอาชีพรับจ้าง จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 ถัดมามีอาชีพ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.25 และเป็นพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	166	41.50
5,000 – 10,000 บาท	116	29.00
10,001 – 15,000 บาท	78	19.50
15,001 – 20,000 บาท	26	6.50
20,001 ขึ้นไป	14	3.50
รวม	400	100.00

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50 รองลงมา มีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท และมีรายได้ 20,001 ขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการไปใช้สิทธิการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของตำบลป่าซางที่ผ่านมา

การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
ไป	361	90.25
ไม่ไป	39	9.75
รวม	400	100.00

จากตาราง 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของตำบลป่าซาง จำนวน 361 คน คิดเป็นร้อยละ 90.25 และไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายก
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

2.1 ด้านผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ของการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและ
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

การบริหารจัดการเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล ความหมาย คะแนน
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัด	4.38	0.86	มากที่สุด
2. พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีการยอมรับจากประชาชนในการใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการเลือกตั้ง	4.11	0.54	มาก
3. พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีความเป็นธรรมส่งผลให้เกิดความสุจริตและเที่ยงธรรม	4.02	0.74	มาก
4. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยยึดถือความถูกต้องไม่เห็นแก่พวกพ้องและญาติมิตร	4.46	0.68	มากที่สุด
5. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.32	0.91	มากที่สุด
6. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งอย่างมีระบบตามแผนและขั้นตอนที่วางไว้สามารถตรวจสอบได้	4.25	0.43	มากที่สุด
7. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะอย่างตรงไปตรงมาและประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก	4.36	0.71	มากที่สุด
8. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน	4.67	0.66	มากที่สุด

ตาราง 14 (ต่อ)

ด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบ เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความ คิดเห็น		การแปลผล ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	คะแนน
9. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น	4.19	0.67	มาก
10. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยมีความ รับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานของคนที่ รับผิดชอบอยู่	4.08	0.59	มาก
11. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งในด้านการบริหาร จัดการเลือกตั้งโดยยึดหลักธรรมาภิบาล	4.55	0.84	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.31	0.69	มากที่สุด

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่บริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซาง ที่ผ่านมาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.31) แสดงให้เห็นว่า ผู้ดำเนินการเลือกตั้งดำเนินการบริหารจัดการเลือกตั้ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซางที่ผ่านมา ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.67) โดยปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยไม่มีการทุจริตคอร์รัปชั่น รองลงมาคือ ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้งโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (ค่าเฉลี่ย 4.55) ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยยึดถือความถูกต้องไม่เห็นแก่พวกพ้องและญาติมิตร (ค่าเฉลี่ย 4.46) ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัด (ค่าเฉลี่ย 4.38) ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนอย่างตรงไปตรงมาและประชาชนสารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.36) ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.32) ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งอย่างมีระบบตามแผนและขั้นตอนที่วางไว้สามารถตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย 4.25) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น (ค่าเฉลี่ย 4.19) พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีการยอมรับจากประชาชนในการใช้เป็น

เครื่องมือบริหารจัดการเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย 4.11) ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น (ค่าเฉลี่ย 4.08) และ พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีความเป็นธรรม ส่งผลให้เกิดความสุจริตและเที่ยงธรรม(ค่าเฉลี่ย 4.02) ตามลำดับ

2.2 ด้านผู้มีสิทธิการเลือกตั้ง

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

การบริหารจัดการเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล ความหมาย คะแนน
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดย ยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัด	3.91	0.56	มาก
2. เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงพอสำหรับการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ผ่านมา	3.86	0.48	มาก
3. เจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอย่างทั่วถึง	4.02	0.68	มาก
4. ท่านได้รับรู้ข่าวสารเรื่องการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น	3.87	0.59	มาก
5. ท่านได้รับเอกสารแนะนำสำหรับการไปเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น	4.11	0.37	มาก
6. ท่านคิดว่าผู้สมัครนายกฯกับสมาชิกฯควรแยกกันหาเสียง	3.56	0.84	มาก
7. ท่านคิดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งควรยึดกฎ กติกา ระเบียบกฎหมายในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด	4.53	0.72	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่าคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งได้มีประสิทธิภาพ	4.23	0.61	มากที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

การบริหารจัดการเลือกตั้ง	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล ความหมาย คะแนน
	$\bar{X}$	S.D.	
9. ท่านคิดว่า การให้ปลัดองค์การบริหารส่วน ตำบลเป็น กรรมการและเลขานุการ การเลือกตั้งเหมาะสมหรือไม่	3.67	0.44	มาก
10. ท่านคิดว่า ควรมีอาสาสมัครช่วยเหลือการเลือกตั้ง หรือไม่	4.01	0.62	มาก
เฉลี่ยรวม	3.97	0.75	มาก

จากตาราง 15 พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็น
การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วน
ตำบลป่าซางที่ ผ่านมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.39) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
คิดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งควรยึดกฎ กติกา ระเบียบกฎหมายในการหาเสียงเลือกตั้งอย่าง
เคร่งครัด อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.53) และคิดว่าคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง
จัดการเลือกตั้งได้มีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.23) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ
เจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งมีการประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้งอย่างทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 4.02)
ควรมีอาสาสมัครช่วยเหลือการเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย 4.01) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง
โดยยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบ
อย่างเคร่งครัด (ค่าเฉลี่ย 3.91) การได้รับรู้ข่าวสารเรื่องการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิก
สภาท้องถิ่นอย่างทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 3.87) เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการ
การเลือกตั้งเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.86) การให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการและ
เลขานุการ การเลือกตั้งมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.67) และผู้สมัครนายกฯ กับสมาชิกฯ
ควรแยกกันหาเสียง (ค่าเฉลี่ย 3.56) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความ คิดเห็น		การแปลผล ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	คะแนน
1. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์ดูโทรทัศน์ฟังข่าวเกี่ยวกับการเมือง	3.45	0.38	มาก
2. ท่านติดตามข่าวการเมืองระดับท้องถิ่น	3.52	0.56	มาก
3. ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมา	4.35	0.71	มากที่สุด
4. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะการเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง	4.23	0.55	มากที่สุด
5. การเมืองระดับชาติมีผลต่อการเลือกสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง	3.43	0.48	มาก
6. เมื่อพบว่าการบริหารงาน อบต.ไม่โปร่งใส ประชาชนสามารถถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางได้	3.67	0.81	มาก
7. การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.81	0.62	มาก
8. ท่านคิดว่าสื่อต่างๆ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจที่จะเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง	3.51	0.84	มาก
9. การเรียกร้องหรือเสนอข้อคิดเห็น มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.57	0.49	มาก
10. การปราศรัยหาเสียงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางเป็นปัจจัยในการตัดสินใจที่จะเลือก	4.32	0.63	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.79	0.61	มาก

จากตาราง 16 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งที่ผ่านมา (ค่าเฉลี่ย 4.35) การปราศรัยหาเสียงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางเป็นปัจจัยในการตัดสินใจที่จะเลือก (ค่าเฉลี่ย 4.32) การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะการเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 4.23) ตามลำดับ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.81) เมื่อพบว่าการบริหารงาน อบต.ไม่โปร่งใส ประชาชนสามารถถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางได้ (ค่าเฉลี่ย 3.67) การเรียกร้องหรือเสนอข้อคิดเห็น มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.57) การติดตามข่าวการเมืองระดับท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.52) สื่อต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจที่จะเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง (ค่าเฉลี่ย 3.51) การอ่านหนังสือพิมพ์ดูโทรทัศน์ฟังข่าวเกี่ยวกับการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.45) และการเมืองระดับชาติมีผลต่อการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

4.1 ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

1. ปัญหาด้านการปฏิบัติตามระเบียบในการบริหารจัดการเลือกตั้ง ได้แก่
  - 1.1 ผู้สมัครไม่รู้ ไม่เข้าใจ กฎหมาย ไม่ได้ให้ความสนใจศึกษาเรียนรู้หรือรับฟัง ในกรณีที่เกิด. จัดอบรมให้ความรู้ ทำให้อาจทำผิดกฎหมายได้หรือไม่ก็ตั้งใจทำผิด กฎหมาย เป็นเหตุทำให้เกิดร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้เมื่อมีการเลือกตั้ง
  - 1.2 ผู้สมัครยังคงปรากฏว่าทำผิดกฎ ระเบียบ ใช้ช่องว่างของกฎหมายทำให้เกิดความยุ่งยากและในเรื่องที่ไม่จำเป็นในการร้องคัดค้าน
  - 1.3 ผู้สมัครบางคนยังมักหาช่องทางฝ่าฝืนเพราะต้องการให้ตนเองชนะการเลือกตั้ง
  - 1.4 ผู้สมัครบางคนไม่รู้กฎหมาย ไม่เคยศึกษา จึงกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง โดยไม่รู้ว่าเป็นผิด

1.5 ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน/ผู้มีสิทธิในการแจ้งเบาะแสการทำ ความผิด ของผู้สมัคร เนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพล

1.6 ผู้สมัครไม่ได้ศึกษาวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งของ ผู้สมัคร

1.7 ประชาชนไม่ทราบเลยว่าจะมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยวิธีการร้องคัดค้าน กับใคร อย่างไรและที่ไหน

1.8 ผู้สมัครยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบในการยื่นบัญชีรายรับ รายจ่าย

2. ปัญหาและวิธีแก้ไขในการบริหารจัดการเลือกตั้งด้านการให้ความรู้ข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งแก่ประชาชน

2.1 ปัญหาด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร

1. ประชาชนขาดความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การให้ ข้อมูลข่าวสารเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว

2. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง

3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนยังไม่มีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้ง

2.2 ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการ ประชุมร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการ เลือกตั้งฯและหน่วยงานต่างๆ เพื่อกำหนดแนวทาง แผนงานและกิจกรรมร่วมกันในการส่งเสริม การเลือกตั้งและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ จัดทำคู่มือส่งเสริมการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับเจ้าหน้าที่ และนักเรียน และสำหรับสำนักงานภาคต่างๆ ในพื้นที่

3. หน่วยงานของรัฐจัดกิจกรรมส่งเสริมการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในหน่วยงานของตนเอง เผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชน พร้อมชักชวนประชาชน ให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

4. สถานศึกษาในพื้นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วม ทางการเมือง โดยเดินรณรงค์ จัดนิทรรศการ จัดรายการทางหอกระจายข่าวและทางวิทยุ เคาะประตูบ้านเชิญชวนประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้ง และสังเกตการณ์การเลือกตั้ง

3. ในการบริหารจัดการเลือกตั้งด้านเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดขึ้นหรือไม่และมีการแก้ไขอย่างไร

3.1 ในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ที่เข้ามาบริหารจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นจะต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองและบริหารจัดการเลือกตั้งด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใส ตรวจสอบได้

3.2 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างต่อเนื่องและการรับโทษของผู้กระทำความผิดต้องรุนแรงกว่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

3.3 ควรปรับปรุงกฎหมายเลือกตั้งทุกระดับให้เหมือนกันเพื่ออำนวยความสะดวกและการทำความเข้าใจของผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ถูกต้องตรงกัน

3.4 เป็นเรื่องของผู้สมัครที่จะต้องสรรหาผู้สมัครที่มีความรู้ ความสามารถ และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สถานศึกษา ควรให้ความรู้กับผู้สมัครและนักการเมืองหน้าใหม่

4.2 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง

1.1 เปิดโอกาสผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม มีความจริงใจที่จะทำงานเพื่อประชาชน โดยการเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้งมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจและอิสระในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการบริหารมากขึ้น

1.3 ได้ผู้บริหารที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน จึงเป็นความต้องการโดยตรงของประชาชน ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น สามารถ เข้ามาทำงานพัฒนาท้องถิ่น

1.4 ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานหรือการบริหารงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมีมากขึ้น

2. การแก้ไขในการบริหารจัดการเลือกตั้งด้านเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

2.1 เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ควรมีระบบการตรวจสอบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้มแข็ง โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคเอกชน เข้าร่วมตรวจสอบ

2.2 เจ้าหน้าที่ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลประวัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึงเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง

2.3 ควรจัดให้มีเวทีแสดงวิสัยทัศน์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทุกเขตพื้นที่ เพื่อให้ผู้สมัครได้แถลงนโยบาย พบปะประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ ชักถาม และศึกษาข้อมูลผู้สมัคร เพื่อให้ประชาชนจะได้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซาง

3.1 ควรส่งเสริมให้ ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การร่วมรับรู้ ร่วมคิดริเริ่ม ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมตรวจสอบ

3.2 บทบาทของประชาชนมิใช่ยุติเพียงการไปใช้สิทธิในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อให้ได้คนที่มีความสามารถ มีวิทัศน์ ตรงกับความต้องการของตนเองเพียงเท่านั้น การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการต่างๆ ประชาชนควรจะต้องตระหนัก และเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้โครงการ แผนงาน กิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง

3.3 ประชาชนควรตระหนักว่าการมีส่วนร่วม จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อได้รับการเลือกตั้งเข้าแล้ว ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

3.4 ประชาชนควรจะต้องรู้ไว้ว่าตนเองมีสิทธิในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นที่มีพฤติกรรมไม่ถูกต้อง หรือกระทำความผิดกฎหมาย

3.5 ประชาชนควรจะต้องรู้ไว้ตนเองมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ที่ถูกต้องได้ทุกครั้ง

3.6 การตัดสินใจของประชาชนว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดต้องพึงจากการแถลงนโยบายของผู้สมัครว่า มีนโยบายอย่างไร วิสัยทัศน์ ความโปร่งใส ภารกิจหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำ ซึ่งเมื่อทำแล้วประชาชนผู้ใช้บริการต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือต้องไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับ เช่น เบี้ยยังชีพคนชรา เป็นต้น

3.7 หากไม่มีการหาเสียงประชาชนไม่ทราบว่าผู้สมัครคิดอย่างไร มีนโยบายอย่างไรสุดท้ายเลือกกันไปแล้วเวลาไปตรวจสอบไม่มีอะไรเป็นตัววัด

3.8 ผู้ดำเนินการเลือกตั้งควรจัดให้มีเวทีปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้งสัญจรตามหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบนโยบายของผู้สมัครอย่างทั่วถึง

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยมุ่งศึกษาปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง ทั้งจากผู้ดำเนินการเลือกตั้ง และผู้มี สิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ซึ่งประกอบด้วยผู้ดำเนินการเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 45 – 59 ปี มีสถานภาพสมรส เหมือนกัน และผู้ดำเนินการเลือกตั้งส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท ส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับ ประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของตำบลป่าซาง คิดเป็นร้อยละ 90.25

2. การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายก องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

2.1 ด้านผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

พบว่า ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่บริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมาในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.31) แสดงให้เห็นว่า ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ดำเนินการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การ บริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตรงกับความต้องการของ ประชาชน โดยยึดระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัดในการบริหารจัดการเลือกตั้ง ซึ่งพิจารณา จากระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการเลือกตั้งพบว่า มีระดับมากที่สุด โดยปฏิบัติหน้าที่

ในการเลือกตั้งโดยไม่มี การทุจริตคอร์รัปชัน รองลงมาคือ ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้งโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยยึดถือความถูกต้องไม่เห็นแก่พวกพ้องและญาติมิตร ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยยึด พรบ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัดปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะอย่างตรงไปตรงมาและประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งอย่างมีระบบตามแผนและขั้นตอนที่วางไว้สามารถตรวจสอบได้ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น พรบ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีการยอมรับจากประชาชนในการใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นและ พรบ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีความเป็นธรรม ส่งผลให้เกิดความสุจริตและ เที่ยงธรรม

2.2 ด้านผู้มีสิทธิการเลือกตั้ง

พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ผ่านมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.39) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรยึดกฎ กติกา ระเบียบกฎหมายในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเคร่งครัดซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และคิดว่าคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งได้มีประสิทธิภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือเจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอย่างทั่วถึงควรมีอาสาสมัครช่วยเหลือการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยยึด พรบ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัด การได้รับรู้ข่าวสารเรื่องการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงพอการให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการและเลขานุการการเลือกตั้งมีความเหมาะสม และผู้สมัครนายกกับสมาชิก ควรแยกกันหาเสียง

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งที่ผ่านมา รองลงมาคือ การปราศรัยหาเสียง

ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซางเป็นปัจจัยในการตัดสินใจที่จะเลือก การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะการเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตามลำดับ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อพบว่าการบริหารงาน อบต.ไม่โปร่งใส ประชาชนสามารถถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซางได้ การเรียกร้องหรือเสนอข้อคิดเห็น มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง การติดตามข่าวการเมืองระดับท้องถิ่น สื่อต่าง ๆ มีความสำคัญ ต่อการตัดสินใจที่จะเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซาง การอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ฟังข่าวเกี่ยวกับการเมือง และการเมืองระดับชาติมีผลต่อการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซาง

4. สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซางที่ผ่านมา

4.1 ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

1. ปัญหาด้านการปฏิบัติตามระเบียบในการบริหารจัดการเลือกตั้ง ได้แก่
  - 1.1 ผู้สมัครไม่รู้ ไม่เข้าใจ กฎหมาย ไม่ได้ให้ความสนใจศึกษาเรียนรู้หรือรับฟังในกรณีที่เกิดข้อบกพร่องให้ความรู้ ทำให้อาจทำผิดกฎหมายได้หรือไม่ก็ตั้งใจทำผิดกฎหมาย เป็นเหตุทำให้เกิดร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้เมื่อมีการเลือกตั้ง
  - 1.2 ผู้สมัครยังคงปรากฏว่าทำผิดกฎ ระเบียบ ใช้ช่องว่างของกฎหมายทำให้เกิดความยุ่งยากและในเรื่องที่ไม่จำเป็นในการร้องคัดค้าน
  - 1.3 ผู้สมัครบางคนยังมักหาช่องทางฝ่าฝืนเพราะต้องการให้ตนเองชนะการเลือกตั้ง
  - 1.4 ผู้สมัครบางคนไม่รู้กฎหมาย ไม่เคยศึกษา จึงกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งโดยไม่รู้ว่าเป็นผิด
  - 1.5 ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชน/ผู้มีสิทธิในการแจ้งเบาะแสการทำ ความผิดของผู้สมัคร เนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพล
  - 1.6 ผู้สมัครไม่ได้ศึกษาวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร
  - 1.7 ประชาชนไม่ทราบเลยว่าจะมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งโดยวิธีการร้องคัดค้าน กับใคร อย่างไรและที่ไหน

1.8 ผู้สมัครยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบในการยื่นบัญชีรายรับรายจ่าย

2. ปัญหาและวิธีแก้ไขในการบริหารจัดการเลือกตั้งด้านการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งแก่ประชาชน

2.1 ปัญหาด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร

1. ประชาชนขาดความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การให้ข้อมูลข่าวสารเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว
2. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง
3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนยังไม่มีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง

2.2 ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ และหน่วยงานต่างๆ เพื่อกำหนดแนวทาง แผนงานและกิจกรรมร่วมกันในการส่งเสริมการเลือกตั้งและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
2. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ จัดทำคู่มือส่งเสริมการเลือกตั้งการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับเจ้าหน้าที่ และนักเรียน และสำหรับสำนักงาน ภาคต่าง ๆ ในพื้นที่
3. หน่วยงานของรัฐจัดกิจกรรมส่งเสริมการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในหน่วยงานของตนเอง เผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชน พร้อมชักชวนประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
4. สถานศึกษาในพื้นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเดินรณรงค์ จัดนิทรรศการ จัดรายการทางหอกระจายข่าวและทางวิทยุเคาะประตูบ้านเชิญชวนประชาชนในใช้สิทธิเลือกตั้ง และสังเกตการณ์การเลือกตั้ง

3. ในการบริหารจัดการเลือกตั้งด้านเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดขึ้นหรือไม่และมีการแก้ไขอย่างไร

3.1 ในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ที่เข้ามาบริหารจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นจะต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองและบริหารจัดการเลือกตั้งด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใส ตรวจสอบได้

3.2 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างต่อเนื่องและการรับโทษของผู้กระทำความผิดต้องรุนแรงกว่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

3.3 ควรปรับปรุงกฎหมายเลือกตั้งทุกระดับให้เหมือนกันเพื่อง่ายต่อการปฏิบัติและการทำความเข้าใจของผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ถูกต้องตรงกัน

3.4 เป็นเรื่องของผู้สมัครที่จะต้องสรรหาผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถ และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สถานศึกษา ควรให้ความรู้กับผู้สมัครและนักการเมืองหน้าใหม่

4.2 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง

1.1 เปิดโอกาสผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม มีความจริงใจที่จะทำงานเพื่อประชาชน โดยการเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้งมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจและอิสระในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการบริหารมากขึ้น

1.3 ได้ผู้บริหารที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน จึงเป็นความต้องการโดยตรงของประชาชน ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น สามารถ เข้ามาทำงานพัฒนาท้องถิ่น

1.4 ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานหรือการบริหารงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมีมากขึ้น

2. การแก้ไขในการบริหารจัดการเลือกตั้งด้านเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

2.1 เจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้ง ควร มีระบบการตรวจสอบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้มแข็ง โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคเอกชน เข้าร่วมตรวจสอบ

2.2 เจ้าหน้าที่ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลประวัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง

2.3 ควรจัดให้มีเวทีแสดงวิสัยทัศน์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทุกเขตพื้นที่ เพื่อให้ผู้สมัครได้แถลงนโยบาย พบปะประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ ชักถาม และศึกษาข้อมูลผู้สมัคร เพื่อที่ประชาชนจะได้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง

3.1 ควรส่งเสริมให้ ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การร่วมรับรู้ ร่วมคิดริเริ่ม ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมตรวจสอบ

3.2 บทบาทของประชาชนมิใช่ยุติเพียงการไปใช้สิทธิในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อให้ได้คนที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ ตรงกับความต้องการของตนเอง เพียงเท่านั้น การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการต่าง ๆ ประชาชนควรจะต้องตระหนัก และเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้โครงการ แผนงาน กิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้อง กับความต้องการของตนเอง

3.3 ประชาชนควรตระหนักว่าการมีส่วนร่วม จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อได้รับการเลือกตั้งเข้าแล้ว ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

3.4 ประชาชนควรจะได้รับรู้ไว้ว่าตนเองมีสิทธิในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่มีพฤติกรรมไม่ถูกต้อง หรือกระทำผิดกฎหมาย

3.5 ประชาชนควรจะได้รับรู้ไว้ตนเองมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้องได้ทุกครั้ง

3.6 การตัดสินใจของประชาชนว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดต้องฟัง จากการแถลงนโยบายของผู้สมัครว่ามีนโยบายอย่างไร วิสัยทัศน์ ความโปร่งใส ภารกิจหน้าที่ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำ ซึ่งเมื่อทำแล้วประชาชนผู้ใช้บริการต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ดีขึ้น หรือต้องไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับ เช่น เบี้ยยังชีพคนชรา เป็นต้น

3.7 หากไม่มีการหาเสียงประชาชนไม่ทราบว่าผู้สมัครคิดอย่างไร มีนโยบายอย่างไรสุดท้ายเลือกกันไปแล้วเวลาไปตรวจสอบไม่มีอะไรเป็นตัววัด

3.8 ผู้ดำเนินการเลือกตั้งควรจัดให้มีเวทีปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้งสัญจรตามหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบนโยบายของผู้สมัครอย่างทั่วถึง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษา การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอตอคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยมุ่งศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง ทั้งจากผู้ดำเนินการเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้ง มีการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยไม่มี

การทุจริตคอร์รัปชัน โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ยึดถือความถูกต้องไม่เห็นแก่พวกพ้องและญาติมิตร ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัดปฏิบัติหน้าที่ ในการเลือกตั้ง แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เข้ามาดำเนินการจัดการเลือกตั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยปฏิบัติหน้าที่ ในการเลือกตั้งอย่างมีระบบตามแผน และขั้นตอนที่วางไว้สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น โดยยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีการยอมรับจากประชาชน ในการใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นและ พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีความเป็นธรรม ส่งผลให้เกิดความสุจริตและ เที่ยงธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิต ไชโย (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเลือกตั้งของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าประเด็นที่คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเห็นว่า ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และความสนใจในการปฏิบัติหน้าที่หากมีการเลือกตั้ง ครึ่งต่อไป ความคิดเห็นโดยภาพรวมเป็นไปในเชิงบวก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล รัตนกมลรัตน์ (2547) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545” ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 คือการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของผู้ปฏิบัติ การขาดแคลนบุคลากรและปัญหาเรื่องงบประมาณส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ ผู้มีอำนาจหน้าที่ ในการบริหารจัดการเลือกตั้งจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนจะต้องมีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งเพิ่มเติมอยู่เสมอ และในการกำหนดแผนงานต้องให้สามารถปฏิบัติได้จริงและครอบคลุมทุกด้าน อันจะส่งผลให้การสั่งการ การประสานงาน การจัดเตรียมงบประมาณ และการรายงานผลการเลือกตั้งสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ส่งผลถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการเลือกตั้ง

ส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งยอมรับว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ยึดกฎ กติกา ระเบียบกฎหมายในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด และคิดว่าคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งได้มีประสิทธิภาพ โดยเจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอย่างทั่วถึง แต่ควรมีอาสาสมัครช่วยเหลือการเลือกตั้ง มีการประชาสัมพันธ์และได้รับรู้ข่าวสารเรื่องการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งที่ผ่านมา และการปราศรัยหาเสียงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางเป็นปัจจัยในการตัดสินใจที่จะเลือก และเห็นว่าการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะการเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากพบว่าการบริหารงาน อบต.ไม่โปร่งใส ประชาชนสามารถ ถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชัย บุตรสาระ (2536) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน และบทบาทผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาพบว่า ผู้นำท้องถิ่นเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความคุ้นเคยกับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่เป็นคนที่ภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนนั้น ๆ มากกว่า 10 ปี มีประวัติการทำงานเสียสละเพื่อส่วนรวมมากจนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ตำแหน่งทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งทางราชการได้กำหนดหน้าที่ไว้ อย่างชัดเจน ความรู้ และทัศนคติทางด้านการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ความคุ้นเคยส่วนตัวระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ทั้งนี้ยังพบปัญหาในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา คือ ประชาชนขาดความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง ผู้สมัครไม่รู้ ไม่เข้าใจ กฎหมาย ไม่ได้ให้ความสนใจศึกษาเรียนรู้ ทำให้อาจทำผิดกฎหมายได้หรือไม่ก็ตั้งใจ ทำผิด และผู้สมัครบางคนยังมักหาช่องทางฝ่าฝืนเพราะต้องการให้ตนเองชนะการเลือกตั้งไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน/ผู้มีสิทธิในการแจ้งเบาะแสการทำผิดของผู้สมัคร เนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาฬณัฐ ชัยรัตน์ (2544)

ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยอยู่ในฐานะผู้สมัครและผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการเลือกตั้งเกิดจาก ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในความสำคัญ ของสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงทัศนคติของผู้สมัครที่มุ่งแต่การชนะ การเลือกตั้งเท่านั้น รวมถึง การละเมิดกฎหมายเลือกตั้ง การซื้อสิทธิขายเสียงและวิธีการให้ได้คะแนนเสียง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศวดี นนทรี (2544) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น ของประชาชนในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนประชาชนจะขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ อาทิเช่น การให้ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ การเข้าร่วมฟังการประชุมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการ ติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในส่วนของการศึกษาถึงปัจจัย ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า การกล่อมเกลากองการเมืองและทัศนคติของ ประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในทุกพื้นที่ โดยพบข้อสังเกตว่าถ้าชุมชนมีการพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น จำนวนของปัจจัย สถานภาพส่วนบุคคล และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในพื้นที่นั้นก็จะเพิ่มขึ้น

การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จะต้องปฏิบัติ ให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของ อำนาจอธิปไตย ทำให้ประชาชนต้องเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารท้องถิ่น ดังนั้น การเลือกตั้ง จึงต้องมีความบริสุทธิ์และยุติธรรม ไม่มีการละเมิดต่อกฎหมาย ไม่คดโกง ไม่มีการใช้อิทธิพล ทางด้านการเงิน การใช้อำนาจบีบบังคับโดยมิชอบ และตัวผู้แทนที่ประชาชนเลือกเข้าไป ต้องสามารถทำหน้าที่แทนประชาชนได้ดีมีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีประวัติและความประพฤติดี กฎหมายจึงได้กำหนดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเป็นที่จะต้องมีขึ้น เพื่อควบคุมดูแล การเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ดังนั้นผู้ที่เข้ามาบริหารจัดการเลือกตั้งท้องถิ่น จะต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา การบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อประชาชน

ถึงแม้ว่า จากผลการศึกษาจะพบว่า ประชาชนจะมีการศึกษาอยู่ในระดับไม่สูง และมี รายได้ค่อนข้างต่ำ ก็ไม่ได้หมายความว่า ประชาชนจะไม่รับรู้และเข้าใจในการเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือจะถูกชักจูงให้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งได้ง่าย ดังนั้น ประชาชนควรเคารพและรักสิทธิทางการเมืองของตนเอง ไม่ขายสิทธิขายเสียง เพื่อแลกกับเงิน หรือสิ่งของ นอกจากนี้เมื่อพบเห็นการซื้อสิทธิขายเสียงในชุมชน ควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทันที

ข้อเสนอแนะต่อองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง ต้องทำงานเชิงรุกมากขึ้นและเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเช่น ให้มีการได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำองค์การบริหารส่วนตำบล มีการประชุมสังฆจรตามหมู่บ้านต่างๆ โดยเปิดโอกาส ให้ประชาชนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็นในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและ มีการจัดตั้ง เครือข่ายภาคประชาชนในหมู่บ้านต่างๆ เพื่อทำงานหน้าที่ตรวจสอบ สอดส่องดูแล การเลือกตั้ง ท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้จะทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวในทาง การเมืองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งควรให้ความสำคัญกับภาคประชาชนให้มากขึ้น โดยจาก ที่ผ่านมา ผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การส่วนท้องถิ่นหรือ ให้ระดับชาติ ภาคประชาชนจะได้รับเลือกค่อนข้างน้อย หากการให้ความรู้ทางการเมืองกับ ประชาชนควรจะต้องใช้สื่อทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์วิทยุตลอดจนเสียงตามสายของ ชุมชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อีกทั้ง เป็นข้อมูลที่ปัจจุบันจะทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และการป้องปรามการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์รณรงค์ ในรูปแบบต่างๆ อาจจะต้องให้ทางตำรวจซึ่งเป็นฝ่ายกฎหมายในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการ สืบสวน สอบสวนในพื้นที่อันจะเป็นการป้องปรามได้ในอีกทางหนึ่ง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร. (2524). **วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับการพัฒนาการเมือง.**
ในวรรณไวทยาการ: รัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- กรมการปกครอง. (2539). **64 ปี กรมการปกครองกับการพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ.2475-2539.** กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. (2531). **หลักประชาธิปไตย.** กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา สุภาพ. (2518). **หลักรัฐศาสตร์ฉบับพิสดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์.**
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2519). **ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย.**
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2543). **ประชาธิปไตยไทย(พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพมหานคร:
ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.
- บัณฑิต ไชโย. (2546). **ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยเลือกตั้งของ คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะรัตน์ ตันตราพันธ์. (2548). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแขวงเมืองราย เทศบาลนครเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่.
- พงษ์สนธิ คุณณะลา. (2536). **สถานการณ์และบทบาทของหัวคะแนนในการซื้อ-ขายเสียงในการเลือกตั้งทั่วไป 13 กันยายน 2535: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่.
- ไพฑูริย์ บุญวัฒน์. (2538). **ระบบการเลือกตั้งที่ลดการซื้อเสียงและให้โอกาสคนดีสมัครรับเลือกตั้งเพื่อทดแทนระบบการเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ยศวดี นนทรี. (2544). **การศึกษาเปรียบเทียบกรณีการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่.**
วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
จังหวัดเชียงใหม่.
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ. (2546). **วัฒนธรรมทางการเมืองกับพัฒนาการทางการเมืองไทย.**
ในปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย หน่วยที่ 4 (พิมพ์ครั้งที่ 1) นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2536). **เลือกตั้งวิกฤต: ปัญหาและทางออก.** กรุงเทพมหานคร :
โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- สุจิต บุญบงการ และพรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2537). **พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
ของคนไทย.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขุม นวลสกุล. (2539). **การเมืองและการปกครองไทย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมร รักษาสัตย์. (2541). **การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย.** กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์เจริญผล
- อมร รักษาสัตย์. บรรณาธิการ. (2542). **ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน.**
(พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: การ์นด์การพิมพ์.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

(สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง)

แบบสอบถามงานวิจัย

การบริหารการจัดการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอตอคำใต้ จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายก
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ตอนที่ 4 สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง

2. อายุ .....ปี

3. สถานภาพสมรส

( ) 1. โสด ( ) 2. สมรส

( ) 3. หม้าย/หย่าร้าง ( ) 4. แยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษา

( ) 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 2. ระดับประถมศึกษา

( ) 3. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ( ) 4. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

( ) 5. ระดับอนุปริญญา/ปวส. ( ) 6. ระดับปริญญาตรี

( ) 7. ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

5. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ

- ( ) 1. เกษตรกร ( ) 4. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 ( ) 2. รับจ้าง ( ) 5. พนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง
 ( ) 3. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

6. รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ

- ( ) 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท ( ) 4. 15,001 – 20,000 บาท
 ( ) 2. 5,000 – 10,000 บาท ( ) 5. 20,001 ขึ้นไป
 ( ) 3. 10,001 – 15,000 บาท

7. ท่านได้ไปใช้สิทธิการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นของตำบลป่าซางที่ผ่านมาหรือไม่ ( ) 1. ไป ( ) 2. ไม่ได้ไป

(ระบุเหตุผล).....

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยมาก (1)
1. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัด					
2. เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงพอสำหรับการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ผ่านมา					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยมาก (1)
3. เจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอย่างทั่วถึง					
4. ท่านได้รับรู้ข่าวสารเรื่องการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น					
5. ท่านได้รับเอกสารแนะนำสำหรับการไปเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น					
6. ท่านคิดว่าผู้สมัครนายกฯ กับสมาชิกฯ ควรแยกกันหาเสียง					
7. ท่านคิดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งควรยึดกฎ กติกา ระเบียบกฎหมายในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด					
8. ท่านคิดว่าคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งได้มีประสิทธิภาพ					
9. ท่านคิดว่าการให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการและเลขานุการการเลือกตั้งเหมาะสมหรือไม่					
10. ท่านคิดว่าควรมีอาสาสมัครช่วยเหลือการเลือกตั้งหรือไม่					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

กรุณาเติมเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยมาก (1)
1. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์ดูโทรทัศน์ฟังข่าวเกี่ยวกับการเมือง					
2. ท่านติดตามข่าวการเมืองระดับท้องถิ่น					
3. ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งที่ผ่านมา					
4. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะการเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง					
5. การเมืองระดับชาติมีผลต่อการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซาง					
6. เมื่อพบว่าการบริหารงานเทศบาลไม่โปร่งใส ประชาชนสามารถถอดถอนสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซางได้					
7. การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
8. ท่านคิดว่าสื่อต่างๆ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจที่จะเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป้าซาง					
9. การเรียกร้องหรือเสนอข้อคิดเห็นมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม					

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยมาก (1)
ทางการเมือง					
10. การปราศรัยหาเสียงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางเป็นปัจจัยในการตัดสินใจที่จะเลือก					

ตอนที่ 4 สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

1. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง

.....

.....

.....

.....

.....

2. ในการบริหารจัดการเลือกตั้งด้านเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดขึ้นหรือไม่และมีการแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

นายสว่าง บุญเจริญ

รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยพะเยา

ภาคผนวก ข แบบสอบถาม

(สำหรับผู้ดำเนินการเลือกตั้ง)

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายก
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง

2. อายุ .....ปี

3. สถานภาพสมรส

- ( ) 1. โสด ( ) 2. สมรส
( ) 3. หม้าย/หย่าร้าง ( ) 4. แยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษา

- ( ) 1. มัธยมศึกษา ( ) 4. ปริญญาโท
( ) 2. อนุปริญญา ( ) 5. สูงกว่าปริญญาโท
( ) 3. ปริญญาตรี

5. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ

- ( ) 1. เกษตรกร ( ) 4. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 ( ) 2. รับจ้าง ( ) 5. พนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง
 ( ) 3. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

6. รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ

- ( ) 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท ( ) 4. 15,001 – 20,000 บาท
 ( ) 2. 5,000 – 10,000 บาท ( ) 5. 20,001 ขึ้นไป
 ( ) 3. 10,001 – 15,000 บาท

**ตอนที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายก
 องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง**

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความเป็นจริง				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยมาก (1)
1. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง โดยยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภา ท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัด					
2. พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภา ท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีการยอมรับ จากประชาชนในการใช้เป็นเครื่องมือ บริหารจัดการเลือกตั้ง					
3. พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภา ท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายที่มีความเป็น ธรรม ส่งผลให้เกิดความสุจริตและ เที่ยงธรรม					

ประเด็น	ระดับความเป็นจริง				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยมาก (1)
4. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยยึดถือความถูกต้องไม่เห็นแก่พวกพ้องและญาติมิตร					
5. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					
6. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งอย่างมีระบบตามแผนและขั้นตอนที่วางไว้สามารถตรวจสอบได้					
7. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะอย่างตรงไปตรงมาและประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก					
8. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน					
9. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น					
10. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยมีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานของตนที่รับผิดชอบอยู่					
11. ท่านปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้งโดยยึดหลักธรรมาภิบาล					

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางที่ผ่านมา

1. ในการบริหารจัดการเลือกตั้งมีปัญหาด้านการปฏิบัติตามระเบียบในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. ในการบริหารจัดการเลือกตั้งด้านการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งแก่ประชาชนมีปัญหาและวิธีแก้ไขอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ในการบริหารจัดการเลือกตั้งด้านเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้งมีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดขึ้นหรือไม่และมีการแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

นายสว่าง บุญเจริญ

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยพะเยา

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	สว่าง บุญเจริญ
วัน เดือน ปีเกิด	3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494
ที่อยู่ปัจจุบัน	116 หมู่ 6 ตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2548	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จนถึงปัจจุบัน
พ.ศ. 2544	เกษียณอายุราชการ
พ.ศ. 2527	อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านคำบน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2519	ครู 2 โรงเรียนบ้านคำ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2514	ครูจัดวาง ระดับ 2 โรงเรียนบ้านห้วยกึ่ง อำเภอจุน จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	ค.บ. (การบริหารโรงเรียน) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย